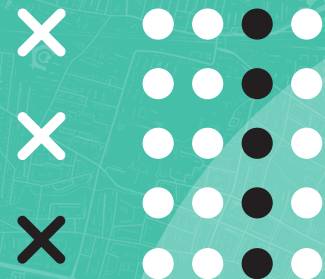

KRAKŌW.PL

MAGAZYN MIEJSKI ISSN 1898-9039 Nr 10 (385), 28 października 2026 EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

temat numeru:

Krakowska *rewolucja na torach*

Łukasz Gibała prezydentem Krakowa
20 października nowo wybrany
prezydent złożył ślubowanie

Ponad 20 tys. nowych podatników
Solidny zastrzyk dla budżetu miasta
– 146 mln zł dodatkowych wpływów

31.12.2026

SYLWESTER Z GROTESKA

DLA DZIECI

godz. 16:00–18:00

Koncert piosenek
Spektakl *Dzika banda*
Konkursy z nagrodami
Upominek dla każdego dziecka

DLA DOROSŁYCH

godz. 20:00–00:30

Spektakl *Skąpiec*
Koncert z muzyką na żywo
Poczęstunek
Konkursy z nagrodami
Toast noworoczny z lampką wina musującego
Prezent niespodzianka

www.groteska.pl

**Teatr
Bagatela**

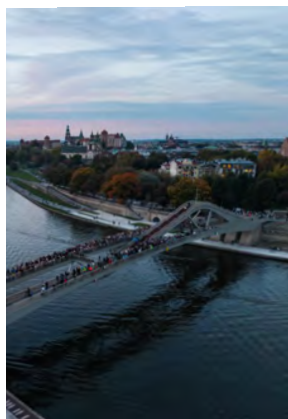
PREMIERA
• BAGATELA •

Audrey Schebat

LIST

Tłumaczenie | Jan Nowak
Reżyseria | Radek Krzyżowski

premiera 24 października
premiera studencka 6 listopada

NA POCZĄTEK

2. Od redakcji
2. Gdzie nas znajdziesz?
3. Pigułka miejska: kładka Kazimierz–Ludwinów

W SKRÓCIE

4. Koniec papierowych wniosków dla nowych firm!
4. Odblokuj się na równość
5. Kraków ma nowego prezydenta
5. Nauka, która ratuje życie

NA PIERWSZYM PLANIE ●●

6. Krakowska rewolucja na torach
9. To wyjątkowa perspektywa – wywiad z Łukaszem Szewczykiem, dyrektorem ZIM

MIASTO

10. Zdrowie zaczyna się od profilaktyki
11. Biblioteka Kraków rośnie w siłę!
12. Kraków dla dzieci
14. Kraków doceniony za odpowiedzialne zarządzanie turystyką
15. Wawel otwarty
16. Spacerem po „dwunastce”
17. AI pomoże w obsłudze zgłoszeń mieszkańców

KULTURA

18. Smakowity festiwal
18. Sacrum Profanum 2026: moc rytuału
19. 10. Krakowskie Spotkania Podróżników
19. Poetyckie Jaskółki

Z MAGISTRATU

20. Dzieje się w mieście. Przegląd wydarzeń
21. Rada Miasta Krakowa

SPORT

22. Dobry klimat dla biegaczy
23. Trzy pytania do... Michała Pasiuta
23. Co w sporcie piszczy?

HISTORIA

24. Pożegnanie Michała Kozioła

Szanowni Państwo,

w Krakowie rozpoczyna się nowy rozdział. Mieszkańcy wybrali Łukasza Gibałę na Prezydenta Miasta Krakowa. Przed naszym miastem kolejne decyzje i wyzwania związane z jego rozwojem. Jedno pozostaje niezmiennie – Kraków potrzebuje rozwiązań, które będą poprawiać jakość życia jego mieszkańców, odpowiadać na ich potrzeby i sprawiać, że miasto będzie dla nich coraz bardziej przyjazne. Kraków nieustannie się zmienia. Powstają nowe połączenia komunikacyjne, rozwijają się kolejne części miasta, a inwestycje, które jeszcze niedawno były planami na papierze, stają się częścią naszej codzienności. Nie wszystkie zmiany przychodzą łatwo i nie każda nowość od razu spełnia wszystkie oczekiwania. Ważne jednak, by konsekwentnie budować miasto wygodniejsze, bardziej dostępne i przyjazne mieszkańcom.

Dobrym przykładem jest nowa trasa tramwajowa do Mistrzejowic, z której każdego dnia korzystają tysiące pasażerów. To inwestycja, która zmienia komunikacyjną mapę Krakowa, ale też pokazuje, jak istotne jest słuchanie głosu mieszkańców i reagowanie na ich doświadczenia. Nowa infrastruktura to dopiero początek – równie ważne są dobrze zaplanowane połączenia, sprawne przesiadki i komfort codziennych podróży.

Zmienia się również sposób, w jaki korzystamy z miejskiej przestrzeni. Kładka Kazimierz–Ludwinów to kolejny krok w kierunku lepszego połączenia części Krakowa i stworzenia miejsca sprzyjającego spacerom oraz spotkaniom. Zapraszam do lektury najnowszego wydania **KRAKOWA.PL**. Niech będzie ona okazją do spojrzenia na nasze miasto z różnych perspektyw.

Przemysław Walaszczyk

dyrektor Wydziału Komunikacji Społecznej
Urzędu Miasta Krakowa

Wydawca:

Wydział Komunikacji Społecznej UMK
Dane kontaktowe: tel. 12 616-13-60,
e-mail: redakcja@um.krakow.pl
Redaktor naczelny: Przemysław Walaszczyk
Okładka: Bartosz Jaworski
Projekt graficzny: Bartosz Jaworski
Korekta: Aurelia Hołubowska
Skład i łamanie: Wydział Obsługi Urzędu
/ Bartosz Jaworski
Druk: Drukarnia Trans-Druk
Nakład: 220 tys. egz.
ISSN 1898-9039

Do wykonania projektu okładki wykorzystano zdjęcia stockowe z portalu magnific.

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i wprowadzania zmian do nadesłanych tekstów. Nadesłanie tekstu nie jest równoznaczne z jego opublikowaniem.

X X X X X X X X

GDZIE NAS ZNAJDZIESZ?

W dniu ukazania się numeru magazynu miejski rozdawany jest:

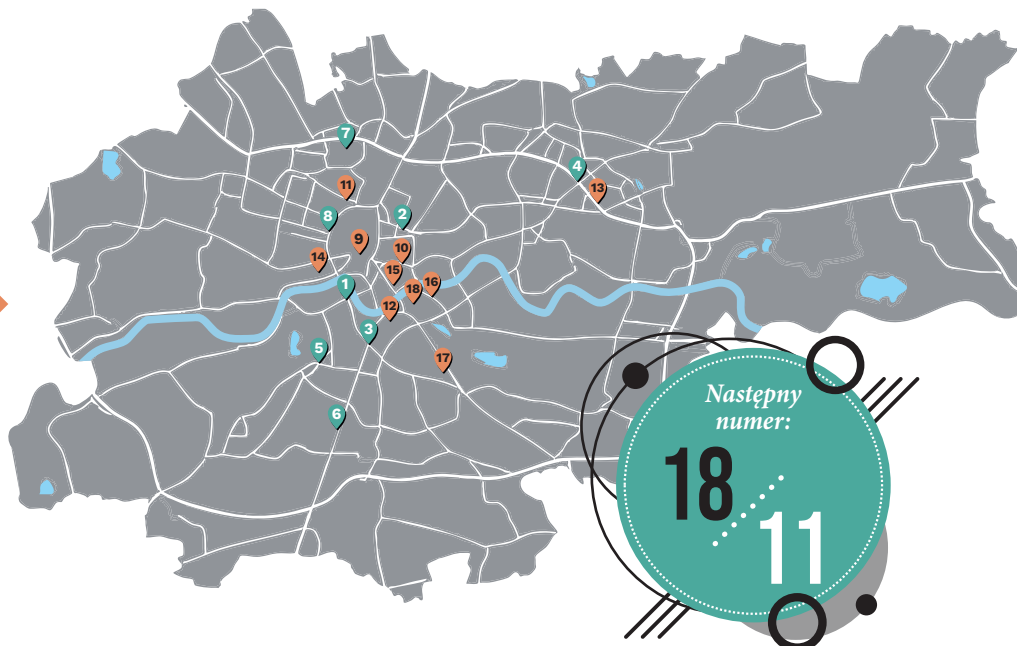
w godzinach porannych na rondach: Grunwaldzkim, Mogilskim, Matecznego, Kocmyrzkowskim, oraz **na skrzyżowaniach** Kobierzyńska / Grota-Roweckiego, pod Teatrem Bagatela, **w godzinach popołudniowych na pętach:** Borek Fałęcki i Krowodrza Górka.

Punkty rozdawania magazynu:

1. Rondo Grunwaldzkie
2. Rondo Mogilskie
3. Rondo Matecznego
4. Rondo Kocmyrzkowskie
5. skrzyżowanie Kobierzyńska / Grota-Roweckiego
6. pętla Borek Fałęcki
7. pętla Krowodrza Górka
8. pod Teatrem Bagatela

Budynki Urzędu Miasta Krakowa:

9. Pl. Wszystkich Świętych 3–4
10. ul. Grunwaldzka 8
11. ul. Lubelska 27
12. Rynek Podgórski 1 i 2
13. Os. Zgody 2
14. ul. Stachowicza 18
15. Al. Powstania Warszawskiego 10
16. ul. Dekerta 24
17. ul. Wielicka 28a
18. ul. Zabłocie 22

Następny
numer:

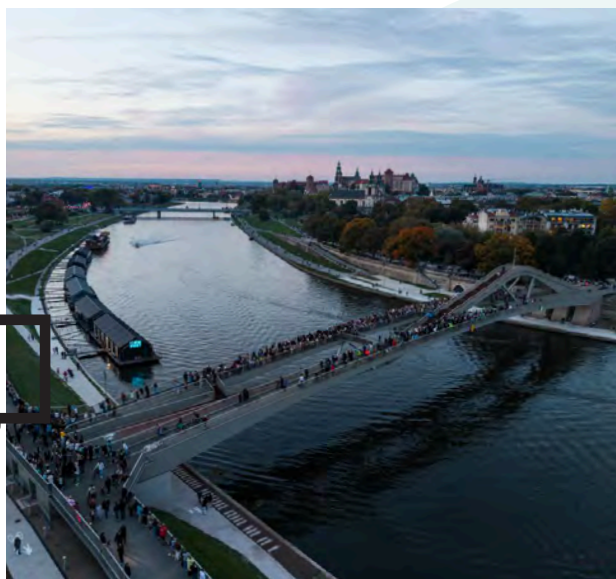
18
11

PIGUŁKA MIEJSKA

4 października oficjalnie otwarto kładkę Kazimierz–Ludwinów.
Nowa przeprawa połączyła Bulwar Inflancki po stronie Kazimierza
z Bulwarem Wołyńskim po stronie Ludwinowa.

około
130 m

Tyle wynosi długość nowej kładki.

Tak prezentuje się z góry nowa przeprawa przez Wisłę / fot. Jan Graczyński

3 tyle ciągów komunikacyjnych ma przeprawa – dwa pasma zewnętrzne dla pieszych i rowerzystów oraz środkowy pomost przeznaczony wyłącznie dla ruchu pieszego.

ponad 10 m

Na taką wysokość ponad poziom wejścia na kładkę w swoim najwyższym punkcie wznosi się środkowy pomost widokowy.

KŁADKA

a zmiana temperatury

Konstrukcja została zaprojektowana tak, aby latem, kiedy stal wydłuża się pod wpływem ciepła, pomosty mogły wychylać się o kilkanaście centymetrów w górę względem pozycji neutralnej, a zimą, gdy konstrukcja kurczy się pod wpływem zimna, by mogły znajdować się odpowiednio niżej.

Kładka to ważny element infrastruktury rowerowej / fot. Jan Graczyński

Ważne połączenie *dla rowerzystów*

Nowa przeprawa stanowi ważny element rowerowej sieci Krakowa. Do tej pory przejazd między Kazimierzem a Ludwinowem prowadził przez Most Piłsudskiego, gdzie rowerzyści poruszają się w przestrzeni współdzielonej z samochodami i tramwajami. Nowe połączenie usprawni przejazdy między Starym Miastem i Kazimierzem a Ludwinowem, Starym Podgórzem i południowymi dzielnicami Krakowa.

CZY WIESZ, ŻE... Nowa kładka nie jest pierwszą przeprawą zbudowaną w tej okolicy. Już przed wiekami Kazimierz z drugim brzegiem Wisły łączył Most Skawieński. Zbudowany z dębowych belek, miał także część zwodzoną. W 1657 r. spalili go wycofujący się z Krakowa Szwedzi. Później w tym miejscu zamiast mostu funkcjonował prom. Miasto bez stałej przeprawy było łatwiejsze do obrony.

fot. Jan Graczyński

Kładka
Kazimierz–Ludwinów

Krakowska Wyprawka

Jeśli urodziło Ci się dziecko:

- zamelduj je w Krakowie
- wypełnij prosty formularz na stronie:

www.wyprawka.krakow.pl

Po spełnieniu warunków otrzymasz Krakowską Wyprawkę.

KONIEC PAPIEROWYCH WNIOSKÓW DLA NOWYCH FIRM!

Od 1 listopada 2026 r. wniosek o rozpoczęcie działalności gospodarczej w CEIDG złożysz wyłącznie przez internet. Od tego dnia wnioski o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) dotyczące rozpoczęcia działalności gospodarczej będą mogły być składane wyłącznie w formie elektronicznej, w szczególności za pośrednictwem serwisu biznes.gov.pl. Oznacza to, że w Urzędzie Miasta Krakowa, w Punkcie Obsługi Przedsiębiorcy nie będzie już możliwości złożenia papierowego wniosku CEIDG-1 o rozpoczęcie działalności przez osobę pełnoletnią.

Gdzie zarejestrujesz nową działalność?

Od 1 listopada 2026 r. nową działalność gospodarczą będziesz mógł zarejestrować elektronicznie tylko za pośrednictwem:

- portalu [Biznes.gov.pl](https://biznes.gov.pl),
- aplikacji mObywatel (usługa: Firma),
- wybranych systemów bankowości elektronicznej współpracujących z administracją publiczną.

Czy wszystkie sprawy w CEIDG będą załatwiane wyłącznie online?

Nie. Obowiązek elektronicznego składania wniosków do CEIDG dotyczy tylko i wyłącznie wniosków o rozpoczęcie działalności gospodarczej. Pozostałe sprawy, tj. zmianę wpisu, zawieszenie, wznowienie czy wykreślenie, będziesz mógł załatwić tak samo jak do tej pory w Urzędzie Miasta Krakowa, w Punkcie Obsługi Przedsiębiorcy przy ul. Zabłocie 22 oraz w Punkcie Obsługi Mieszkańców w Galerii Serenada przy ul. Bora-Komorowskiego 41. (MP)

ODBLOKUJ SIĘ NA RÓWNOŚĆ. NOWA KAMPANIA MIEJSKA W KRAKOWIE

Urząd Miasta Krakowa wystartował z nową kampanią społeczną pod hasłem „Odblokuj się na równość”. Jej celem jest wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa osób LGBTQIA+ oraz ich sojuszników w przestrzeni miejskiej, a także budowanie atmosfery życzliwego, otwartego i bezpiecznego sąsiedztwa.

Inicjatywa odpowiada na realne potrzeby Krakowian i Krakowianek. Badania przeprowadzone w 2025 r. (zob. plikimpi.krakow.pl/zalacznik/545700) pokazują, że niemal co czwarty mieszkaniec doświadczył w naszym mieście nierównego trak-

towania. Kampania świadomie stawia na uniwersalne wartości, które łączą nas wszystkich bez względu na różnice: wzajemny szacunek, empatię, poczucie wspólnoty i zwykłą, sąsiedzką troskę.

Sercem akcji są autentyczne relacje mieszkańców. W krótkich materiałach wideo poznamy Krakowian dzielących się fragmentami swojej codzienności, m.in. historie Gabe’a i filipińskiej kuchni, June pracującej w dziekanacie uczelni czy Kamila i Kacpra mieszkających na Kazimierzu. Spoty prezentowane są na ekranach w pojazdach komunikacji

miejskiej. W krakowskich instytucjach kultury, filiach bibliotek i urzędach dostępne są materiały z praktycznymi wskazówkami dotyczącymi reakcji na sytuacje dyskryminacyjne. Przed nami również seria otwartych spotkań, które odbędą się m.in. na krakowskich uczelniach wyższych, dając przestrzeń do rozmowy o budowaniu otwartego miasta. Pełny kalendarz wydarzeń na stronie: odblokuj.krakow.pl. (red.)

KRAKÓW MA NOWEGO PREZYDENTA

20 października podczas 62. uroczystej sesji RMK odbyło się ślubowanie nowo wybranego Prezydenta Miasta Krakowa Łukasza Gibały. Po złożeniu ślubowania nowy prezydent odebrał od Stanisława Kracika, pełniącego funkcję Prezydenta Miasta Krakowa, insygnia władzy – łańcuch i klucz do bram miasta. W swoim przemówieniu Łukasz Gibała podkreślił, że ostatnie miesiące obfitowały w ważne i niosące zmiany wydarzenia w naszym mieście, a fakt, iż w wyborach głosowały na niego osoby o bardzo różnych poglądach, dowodzi, że klasyczne podziały polityczne tracą na znaczeniu, zwłaszcza w samorządzie. – Mieszkańcy oczekują, że politycy lokalni nie będą się zajmowali realizacją interesów tej czy innej partii politycznej. Oczekują, że będą się zajmowali tylko i wyłącznie pracą na rzecz swojego miasta. Proponuję, by ta maksyma przyświecała nam wszystkim przez najbliższe dwa lata i żeby na niej oprzeć współpracę na linii Prezydent – Rada Miasta Krakowa – zaznaczył prezydent Gibała.

Wśród wyzwań, przed którymi stoi Kraków, wymienił m.in. znalezienie sposobu na poprawę stanu finansów publicznych, w tym racjonalne oszczędności, które będą jak najmniej dotkliwe dla mieszkańców, przeprowadzenie rzetelnego audytu, budowanie nowej strategii gospodarczej miasta i polityki przestrzennej opartej na

Nowy prezydent odebrał insygnia władzy – łańcuch i klucz do bram miasta / fot. Bogusław Świerżowski

dobrych rozwiązaniach dla mieszkańców, a nie zysku deweloperów oraz inwestycje w komunikację miejską. Zwrócił też uwagę na kwestię zaufania mieszkańców do władz Krakowa. – Musimy własnym zachowaniem pokazywać, że władze miasta są dla zwykłych ludzi, a Kraków jest dla mieszkańców – zaznaczył nowy prezydent. (red.)

NAUKA, KTÓRA RATUJE ŻYCIE

Treningowe defibrylatory, okulary VR, fantomy – m.in. taki sprzęt jest wykorzystywany na zajęciach w szkołach podstawowych odbywających się w ramach piątej edycji programu „Krakowscy uczniowie ratują życie”. Ich organizator – Krakowski Szkolny Ośrodek Sportowy im. Sza-rych Szeregów po raz kolejny uczy dzieci i młodzież, jak właściwie reagować w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia.

Program skierowany jest do uczniów klas 4, 6 i 8 szkół podstawowych. Jego formuła została pomyślana tak, aby wiedza i umiejętności z zakresu pierwszej pomocy były regularnie przypominane i rozwijane na kolejnych etapach edukacji.

– Uczniowie klas czwartych poznają podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy. Szóstoklasiści wra-

cają do najważniejszych zagadnień, porządkują wiedzę i utrwalają wcześniej zdobyte umiejętności. Z kolei uczniowie klas ósmych doskonalą poznane już procedury i przygotowują się do samodzielnego reagowania w sytuacjach wymagających szybkiej i odpowiedzialnej pomocy – wylicza Krzysztof Augustyn, dyrektor KSOS.

Każde szkolenie składa się z części teoretycznej oraz praktycznej i trwa 90 minut. Podczas pierwszych 45 minut uczniowie poznają zasady postępowania w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia. Druga, praktyczna część zajęć ma szczególne znaczenie. Możliwość wielokrotnego przećwiczenia poszczególnych czynności pomaga uczniom nabrać pewności siebie oraz ograniczyć obawy, które zazwyczaj bywają związane

Dzieci i młodzież zdobywają cenną wiedzę – jak uratować zdrowie i życie / fot. arch. KSOS

z udzielaniem pomocy drugiej osobie. Szkolenia prowadzą wykwalifikowani ratownicy medyczni oraz pielęgniarki. Po ich zakończeniu każdy uczestnik otrzymuje imienny certyfikat potwierdzający udział w zajęciach. (red.)

X

Tramwaj do Mistrzejowic to najważniejszy element nowej siatki połączeń / fot. Jan Graczyński

KRAKOWSKA REWOLUCJA NA TORACH

tekst: *Tadeusz Mordarski*

Minął miesiąc od uruchomienia jednej z największych i najbardziej wyczekiwanych inwestycji infrastrukturalnych ostatnich lat w Krakowie – nowej trasy tramwajowej do Mistrzejowic. Każdego dnia korzysta z niej około 30 tys. pasażerów, a po nowych torach kursują obecnie trzy linie: 9, 12 oraz 16. Jak mieszkańcy oceniają pierwsze tygodnie funkcjonowania nowej trasy? Czy siatka połączeń ulegnie jeszcze zmianie? I jak do uwag pasażerów odnoszą się przedstawiciele władz miasta?

Cała nowa linia tramwajowa ma 4,5 km długości i łączy pętlę w Mistrzejowicach ze skrzyżowaniem w rejonie Wieczystej (ul. Meissnera i Al. Jana Pawła II). Kluczowym elementem tej strategicznej inwestycji jest tunel o długości 1230 m, wraz z podziemnymi przystankami Rondo Młyńskie oraz Rondo Polsad, który pozwala tramwajom sprawnie omijać uliczne korki. Nowa trasa przebiega przez jeden z najszybciej rozwijających się obszarów Krakowa. W jej bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się duże osiedla mieszkaniowe, centra biurowe, szkoły, przychodnie oraz liczne punkty usługowo-handlowe. Nowa linia jest też wygodniejszym środkiem transportu dla mieszkańców Mistrzejowic i Prądnika Czerwonego, którzy dotychczas korzystali z komunikacji autobusowej. W standardowym autobusie jest łącznie około 100 miejsc, w autobusie przegubowym – do 160, zaś w najdłuższych tramwajach – nawet 300. Wykorzystanie pojemniejszych pojazdów pozwala przewieźć większą liczbę pasażerów w bardziej komfortowych warunkach. Dzięki inwestycji miasto zyskało również ponad 55 tys. m kw. nowej zieleni, w tym ponad 1400 nowych drzew. Większość (74 proc.) terenu objętego pracami pozostaje biologicznie czynna, m.in. 15 tys. m kw. zielonych torowisk obsadzonych rozchodnikiem.

Pytania o czas jazdy

Wśród pasażerów przeważają pozytywne opinie dotyczące samej infrastruktury i niezależności od ruchu drogowego, choć pojawiają się też uwagi dotyczące czasu przejazdu czy przesiadek. – Największą zaletą tego tramwaju jest to, że jedzie po wydzielonym torowisku i jest niezależny od ruchu samochodowego. Spore wrażenie robi też tunel – mówi pani Joanna, która codziennie podróżuje do pracy linią nr 12. Zwraca jednak uwagę, że – wbrew zapowiedziom – czas dojazdu z jej przystanku do centrum miasta wcale się nie skrócił. – Tramwaj miał jechać kilka minut krócej, a nadal wsiadam i wysiadam na tych samych przystankach co wcześniej i podróż trwa równo 30 minut – zauważa. Wielu mieszkańcom ta trasa jednak w ogromnym stopniu ułatwia codzienne funkcjonowanie. – Dzięki nowej linii mogę teraz bez

problemu dojechać do centrum handlowego – cieszy się pan Bartosz z Mistrzejowic. – Opóźnienia były spore, utrudnienia większe, niż się wszyscy spodziewaliśmy, ale nareszcie jest. Od wielu tygodni trwało takie wyczekiwanie, kilka razy przesuwane były terminy oddania do użytku, ale teraz jest naprawdę rewelacyjnie – dodaje inny pasażer spotkany na Rondzie Barei. Z drugiej strony część mieszkańców zwraca uwagę na konieczność przesiadania się. – Do tej pory jechałam jedną linią, a teraz ten sam odcinek pokonuję z przesiadką. Podróż trwa praktycznie tyle samo, ale zdecydowanie wygodniej jest jednym tramwajem – mówi pani Barbara z Os. Piastów.

ZTP wyjaśnia

Do uwag pasażerów oraz założeń nowej trasy szczegółowo odnosi się Sebastian Kowal z Zarządu Transportu Publicznego w Krakowie. – Otwarcie trasy tramwajowej do Mistrzejowic przede wszystkim dało dostęp do transportu szynowego mieszkańcom obszarów, które wcześniej były obsługiwane głównie przez autobusy. Nowa trasa przebiega w dużej mierze po wydzielonej infrastrukturze, dzięki czemu tramwaj jest mniej podatny na korki i może zapewnić bardziej przewidywalny czas przejazdu. Ważnym elementem jest również bezkolizyjny przejazd w rejonie rond Polsad i Młyńskiego, który poprawia płynność komunikacji na tym odcinku.

Docelowo, po zakończeniu wszystkich prac, chcemy mieć w Krakowie trzy linie tramwajowe, które będą kursować co 5 minut – zapowiada Kowal.

Korzyścią jest także większa pojemność transportu – jeden tramwaj może przewieźć znacznie więcej pasażerów niż autobus, co ma szczególne znaczenie na intensywnie rozwijających się osiedlach północno-wschodniego Krakowa – tłumaczy Sebastian Kowal. Zaznacza jednocześnie, że miesiąc to zbyt krótki czas na pełne podsumowanie. – Na razie od uruchomienia trasy minęło jeszcze zbyt mało czasu, aby rzetelnie określić jej długofalowy wpływ na

liczbę pasażerów czy ruch samochodowy. Takie efekty będziemy mogli wiarygodnie oceniać dopiero po dłuższym okresie funkcjonowania nowego układu i zakończeniu trwających obecnie remontów – dodaje.

Przesiadki i układ docelowy

Sebastian Kowal podkreśla, że obecny układ linii nie jest rozwiązaniem ostatecznym, lecz stanowi jeden z etapów wdrażania nowej siatki połączeń, który będzie ulegał zmianom wraz z kończeniem kolejnych remontów w mieście. – Część docelowych rozwiązań, takich jak uruchomienie linii 19, jest uzależniona od zakończenia prac na konkretnych fragmentach sieci transportowej. Równocześnie obserwujemy rzeczywiste funkcjonowanie wprowadzonych zmian i tam, gdzie dane pokażą taką potrzebę, możliwe będą również korekty. Docelowo, po zakończeniu wszystkich prac, chcemy mieć w Krakowie trzy linie tramwajowe, które będą kursować co 5 minut – zapowiada Kowal. Wszystkie plany związane z nową siatką połączeń można śledzić na stronie: kmkrakow.pl/novasiatka. Odnosząc się do kwestii pojawienia się przesiadek na trasie podróży niektórych pasażerów, przedstawiciel ZTP tłumaczy, że przy projektowaniu sieci transportowej dla całego miasta nie ma możliwości zachowania wszystkich dotychczasowych bezpośrednich połączeń. – Dla części pasażerów nowy układ oznacza szybsze lub bardziej przewidywalne połączenie tramwajowe, natomiast na trasach innych osób może pojawić się dodatkowa przesiadka. Założeniem jest oparcie głównych potoków pasażerskich na pojemnym transporcie szynowym oraz wykorzystanie autobusów przede wszystkim tam, gdzie tramwaj nie dociera. Jednocześnie obserwujemy działanie przesiadek, czasy podróży i napełnienia pojazdów: jeżeli praktyka pokaże, że konkretne rozwiązanie się nie sprawdza, będzie ono analizowane pod kątem wprowadzenia korekty – deklaruje. Przedstawiciel ZTP dodaje, że otwarcie nowej trasy wymagało kompleksowej reorganizacji całej krakowskiej sieci transportowej. – Nie chcemy jednak oceniać oferty wyłącznie przez liczbę numerów linii na przystanku. Ważniejsze są

częstotliwość kursów, pojemność pojazdów, czas podróży i jakość przesiadek. Te elementy są obecnie na bieżąco monitorowane.

Okres przejściowy

Rozbudowana sieć tramwajowa ma stawać się realną alternatywą dla samochodów osobowych, ale – jak zaznaczają urzędnicy – sama budowa torów to tylko część sukcesu. – Celem jest stworzenie takiej sieci transportowej, w której na najbardziej obciążonych kierunkach mieszkańcy będą mieli do dyspozycji szybki, pojemny i przewidywalny transport publiczny. Tramwaj poruszający się po wydzielonej infrastrukturze może przewozić dużą liczbę osób i jest znacznie mniej zależny od zatorów drogowych niż autobus. Rozbudowa sieci ma więc zwiększać atrakcyjność transportu zbiorowego i tworzyć realną alternatywę dla podróży samochodem. Żeby to osiągnąć, sama infrastruktura nie wystarczy – potrzebne są również dobre częstotliwości kursów, sprawne przesiadki i odpowiednio zaplanowane linie dowozowe – podsumowuje Sebastian Kowal. Przedstawiciel ZTP apeluje o wyrozumiałość i podkreśla, że miasto jest w trakcie dynamicznych zmian. – Obecnie funkcjonujemy w okresie przejściowym, w którym jednocześnie uruchamiana jest nowa infrastruktura, zmieniana siatka połączeń i prowadzone są duże remonty torów. Dlatego obecnego układu nie należy traktować jako ostatecznego obrazu komunikacji w Krakowie. Analizy wykonane przed zmianami są teraz konfrontowane z rzeczywistymi zachowaniami pasażerów, napełnieniami pojazdów i obserwacjami prowadzonymi w terenie. Tam, gdzie będzie to możliwe i uzasadnione, będziemy wprowadzać korekty i dodatkowe wzmocnienia.

Finansowanie rozłożone na 20 lat

Budowa tramwaju do Mistrzejowic to pierwszy tego typu projekt transportowy w Polsce realizowany w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Jest to również jedno z największych tego rodzaju przedsięwzięć w Europie.

Umowa zawarta z partnerem prywatnym zakłada, że odpowiada on nie tylko za projekt i realizację inwestycji oraz jej finansowanie, ale także za jej późniejsze utrzymanie przez 20 lat. Gmina Miejska Kraków, czyli partner publiczny, zaczęła płać partnerowi prywatnemu wynagrodzenie za eksploatację i utrzymanie linii dopiero w momencie jej uruchomienia, a po zakończeniu okresu umowy przejmie infrastrukturę w zarząd, po jej kapitalnym remoncie. W przypadku, gdy infrastruktura w okresie trwania umowy nie będzie utrzymywana zgodnie z wyznaczonymi przez Miasto standardami, kontrakt przewiduje nałożenie kar.

Wartość projektu to około 1,92 mld zł. Na kwotę składają się nie tylko koszty budowy, ale też projektowania, finansowania i nadzoru, a także przyszłego utrzymania i remontu kapitalnego, który ma być przeprowadzony na koniec trwania umowy.

W ramach inwestycji powstał tunel o długości ponad 1200 m / fot. Jan Graczyński

Tramwaj poruszający się po wydzielonym torowisku jest znacznie mniej zależny od zatorów drogowych niż autobus / fot. Jan Graczyński

Wejście do tunelu pod Rondem Polsad / fot. Jan Graczyński

TO WYJĄTKOWA PERSPEKTYWA

Łukasz Szewczyk, dyrektor Zarządu Inwestycji Miejskich, mówi o znaczeniu nowej kładki Kazimierz–Ludwinów, a także o nowych miejscach opieki nad najmłodszymi oraz postępie robót na budowie ul. 8 Pułku Ułanów. Rozmawia Joanna Korta.

Jak podoba się Panu Kraków z nowej kładki Kazimierz–Ludwinów?

ŁS: To wyjątkowa perspektywa. Kładka jest przede wszystkim nowym połączeniem pieszym oraz rowerowym między Kazimierzem a Ludwinowem, ale ma też wymiar rekreacyjny. Pozwala spojrzeć na Wisłę i miasto z innej strony. Cieszę się, że mieszkańcy mogą już z niej korzystać – przejść na drugą stronę rzeki, przejechać rowerem czy zatrzymać się, by podziwiać widoki. Przeprawa łączy dwa obszary miasta i ułatwia codzienne przemieszczanie się bez samochodu. Jej znaczenie widać zarówno w codziennych podróżach, jak i podczas spacerów nad Wisłą. Mam nadzieję, że na stałe wpisze się w życie Krakowa i stanie się jednym z jego charakterystycznych punktów.

Dlaczego tak długo musieliśmy czekać na finał tej inwestycji? Od pomysłu do realizacji minęły dwie dekady...

ŁS: Przy dużych inwestycjach miejskich droga od pomysłu do realizacji składa się z wielu etapów. Potrzebne są uzgodnienia z instytucjami, dokumentacje, decyzje administracyjne, a następnie postępowanie przetargowe i same roboty budowlane. W przypadku kładki szczególnym wyzwaniem było wpisanie nowej przeprawy w historyczną przestrzeń Krakowa, z uwzględnieniem uwarunkowań konserwatorskich. Nie oznacza to, że budowa trwała 20 lat – toczył się tu długi proces przygotowawczy. Dzisiaj najważniejsze jest to, że inwestycja została zakończona, a mieszkańcy mogą korzystać z nowej przeprawy.

Ostatnie miesiące to nie tylko intensywne prace przy budowie nowej przeprawy, ale także na placach budów miejskich żłobków. Czy udało się zakończyć roboty we wszystkich 11 lokalizacjach?

ŁS: Tak, wszystkie te nowe miejskie żłobki, cała jednostka, zostały oddane do użytkowania. To ważny rezultat, bo odpowiada na konkretne potrzeby krakowskich rodzin. W ramach programu powstało łącznie 1060 nowych miejsc opieki nad najmłodszymi. Dodatkowo zmodernizowaliśmy żłobek na Os. Willowym, zwiększając liczbę miejsc ze 100 do 150. To nie tylko nowe budynki, ale przede wszystkim większa dostępność opieki nad dziećmi i nowoczesne warunki, które ułatwiają rodzicom godzenie życia zawodowego z rodzinnym. To nowoczesne, energooszczędne budownictwo, w którym zastosowano m.in. instalacje fotowoltaiczne, pompy ciepła i wentylację mechaniczną z rekuperacją, dzięki czemu ograniczamy zużycie energii, a jednocześnie zapewniamy dzieciom komfortowe warunki pobytu. Z punktu widzenia miasta to inwestycja w infrastrukturę społeczną, z której mieszkańcy korzystają na co dzień.

Trwa budowa ul. 8 Pułku Ułanów, która połączy ul. Zawilą ze skrzyżowaniem ulic Kapelanka i Brożka, tworząc alter-

natywne połączenie dla mocno obciążonej ul. Kobierzyńskiej. Na jakim etapie jest ta – podzielona na cztery odcinki – inwestycja?

ŁS: Roboty budowlane prowadzone są już na wszystkich czterech odcinkach. Na odcinkach pierwszym, trzecim i czwartym prace trwają od dłuższego czasu, natomiast na odcinku drugim rozpoczęły się w maju, po uzyskaniu decyzji ZRID i podpisaniu umowy. Zakres robót na tym odcinku jest jednak ograniczony i liczymy na pozyskanie środków finansowych, które pozwolą na kontynuację prac.

Inwestycja jest wymagająca, ponieważ obejmuje nie tylko budowę drogi, ale również przebudowę sieci podziemnych i utworzenie infrastruktury dla pieszych i rowerzystów. Dodatkowym wyzwaniem okazały się badania archeologiczne związane z terenem dawnego niemieckiego obozu karnego dla jeńców radzieckich Stalag 369. Mieliśmy świadomość historycznego charakteru tego miejsca, jednak nieznan był dokładny zasięg obszaru wymagającego badań. Dlatego Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków wskazał konieczność ich wykonania.

Spora część prowadzonych przez ZIM inwestycji pozostaje w fazie trwających postępowań przetargowych – albo na dokumentację projektową, albo już na roboty budowlane. Proszę wymienić trzy-cztery najważniejsze.

ŁS: Wśród ważnych przedsięwzięć jest budowa przystanku Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej Kraków Prądnik Czerwony wraz z parkingiem typu park & ride. W przetargu wybraliśmy już wykonawcę, ale jesteśmy jeszcze przed podpisaniem umowy.

Dużym zadaniem jest również budowa linii tramwajowej Krowodrza Górka–Azory. Projekt otrzymał 172,76 mln zł dofinansowania unijnego. Jesteśmy na etapie uzyskiwania decyzji ZRID i chcemy w najbliższym czasie ogłosić przetarg na roboty budowlane.

Przygotowujemy także połączenie pieszo-rowerowe pomiędzy ul. Żabiniec a Al. 29 Listopada. Obecnie opracowywana jest koncepcja, która pozwoli wybrać optymalny wariant trasy. Po jej zakończeniu planujemy ogłosić przetarg w formule „zaprojektuj i wybuduj”.

Z kolei w przypadku pętli autobusowej przy przystanku kolejowym Kraków Kościelniki postępowanie przetargowe jest w toku. Zadanie obejmuje budowę pętli, przebudowę fragmentu ul. Pysocice, a także budowę chodników, montaż oświetlenia i niezbędnej infrastruktury technicznej. Projekt uzupełni zrealizowane już inwestycje: budowę przystanku kolejowego Kraków Kościelniki oraz niedawno oddanego parkingu P&R.

ZDROWIE ZACZYNA SIĘ OD PROFILAKTYKI

tekst: Joanna Korta

Ponad 1100 – tyle osób zostanie zaszczepionych przeciwko krztuścowi w ramach kolejnej edycji programu finansowanego kwotą ponad 200 tys. zł przez Miasto Kraków i Województwo Małopolskie. Szczepionki są bezpłatne i dostępne dla chętnych, których nie obejmuje ta forma obowiązkowej profilaktyki w ramach kalendarza szczepień. Lekarze zachęcają – to najlepszy sposób, by przed zachorowaniem uchronić siebie i tych, którzy z różnych powodów zaszczepić się nie mogą.

RSV, covid i grypa – te trzy nazwy opisujące „jesienne” zakażenia często padają w opisach dolegliwości małych pacjentów Szpitala Specjalistycznego im. S. Żeromskiego. Zdarzają się też pojedyncze przypadki krztuśca. To wysoce zakaźna choroba dróg oddechowych objawiająca się uporczywym, trwającym tygodniami kaszlem. W Polsce szczepienia przeciwko krztuścowi przewidziane w obowiązkowym kalendarzu szczepień są bezpłatne i obejmują najmłodszych do 18. miesiąca życia (4 dawki) oraz dzieci w 6. i 14. r.ż. Odporność poszczepienna wygasa jednak po około 10 latach od przyjęcia ostatniej dawki, dlatego tak ważne jest regularne przyjmowanie dawek przypominających. – Nigdy nie jest za późno na szczepienie. Nie warto jednak zbyt długo z tym zwlekać, bo potrzeba około dwóch tygodni, by nasz organizm wytworzył przeciwciała – przypomina Lidia Stopyra, ordynator Oddziału Chorób Infekcyjnych i Pediatrii w Szpitalu Specjalistycznym im. S. Żeromskiego.

Zadbaj o ochronę

Przed zbliżającym się sezonem jesienno-zimowym lekarze przekonują, że niezmiennie warto szczepić się także przeciw grypie. – Te szczepienia nie są co prawda dla wszystkich w pełni refundowane przez NFZ, ale coraz więcej grup może z nich korzystać bezpłatnie albo za połowę ceny, czyli dwadzieścia kilka złotych. To nic w porównaniu z kosztami, które musimy ponieść, gdy już zachorujemy – przekonuje lekarka i dodaje, że cieszy ją przede wszystkim to, że szczepi się coraz więcej seniorów. Osoby starsze zmagają się zwykle z różnymi chorobami i każda dodatkowa przypadłość może być dla nich napraw-

dę bardzo obciążająca. Ciągłe mamy jednak małą wyszczepialność u dzieci i młodzieży. Problem pojawia się wtedy, gdy jako konsekwencja tak przez nas lekceważonej „zwykłej grypy” rozwinie się np. ciężkie zapalenie mięśnia sercowego – ostrzeżenie Stopyra.

W trosce o zdrowie mieszkańców

Kraków został ostatnio doceniony za działania na rzecz ochrony i poprawy zdrowia mieszkańców. Właśnie program szczepień przeciwko krztuścowi oraz szczepienia przeciwko meningokokom typu B dzieci od 2. do 36. miesiąca życia przyniosły Miastu nagrodę w kategorii „Life Course Immunization – Lider w zakresie szczepień na każdym etapie życia”. Drugi z wymienionych programów spotkał się z olbrzymim zainteresowaniem: na lata 2024–2026 w sumie zaplanowanych zostało podanie 5865 szczepień, a cały budżet akcji wynosi ponad 2,7 mln zł. Miasto apeluje także do Ministerstwa Zdrowia, żeby objęło te szczepienia refundacją Narodowego Funduszu Zdrowia.

Nie tylko szczepienia

Profilaktyka szczepień to tylko część działań Miasta w ramach realizowanej polityki zdrowotnej. Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekłe Niepełnosprawnych oraz Niepełnosprawnych w Krakowie, a także Szpital Specjalistyczny im. S. Żeromskiego realizują program profilaktyki i rehabilitacji dysfunkcji narządu ruchu dla mieszkańców w ramach oddziału dziennej rehabilitacji. Pacjenci mogą korzystać m.in. z kinezyterapii, fizykoterapii i masażu leczniczego. Przy ul. Wielickiej działa też Dzienny Dom Opieki Medycznej. Jego oferta jest przeznaczona dla osób

fot. Pexels

niesamodzielnych, w szczególności po 65. r.ż., których stan zdrowia nie pozwala na pozostawanie wyłącznie pod opieką podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej.

Miasto współpracuje też z Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalem Dziecięcym im. św. Ludwika w Krakowie w kwestii podnoszenia kompetencji osób, które otaczają opieką dzieci z FASD (spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych). Od blisko dwóch dekad konsekwentnie buduje też system powszechnego dostępu do defibrylacji – na terenie całego Krakowa jest już ponad 100 urządzeń AED, w tym roku przybędzie kolejnych 48. Niezmiennie Miasto stawia na edukację najmłodszych, m.in. włączając się w październikowe obchody Światowego Dnia Przywracania Czynności Serca.

Szczepienia przeciw krztuścowi będą wykonywane przez CM UNIMED sp. z o.o. do 22 listopada 2026 r., w trzech lokalizacjach na terenie Krakowa:

ul. Młodej Polski 7, ul. Stawowa 61 (Galeria Bronowice, I piętro), ul. Kazimierza Kordylewskiego 1.

Rejestracja telefoniczna pod numerem infolinii Centrum Medycznego UNIMED: 12 283-48-34 (po wybraniu cyfry 6).

BIBLIOTEKA KRAKÓW ROŚNIE W SIŁĘ!

tekst: Joanna Korta

To z pewnością bardzo udany czas dla Biblioteki Kraków. Rozpoczęła się budowa jej nowej filii przy ulicach Saskiej i ks. Ignacego Stoszki. Będzie to pierwszy w historii Krakowa obiekt powstający od podstaw jako biblioteka miejska. Dodatkowo 1 października wchodząca w skład sieci Filia nr 17 zmieniła adres – pozostając nadal przy ul. Ojcowskiej, zyskała większą, wygodniejszą siedzibę. Ale na tym plany i ambicje tej instytucji się nie kończą...

Kraków rozwijał się przez ostatnie lata na tyle dynamicznie, że intensywnie załudniło się wiele obszarów, gdzie dziś mamy do czynienia z „pustyniami bibliotecznymi”. Na szczęście te sukcesywnie znikają. Powstała już Filia „Gotyk” w rejonach Górki Narodowej i Filia „Kosmos” na Klinach. Wystartowała też budowa biblioteki w Płaszowie. – Na budowie prowadzone są prace związane z palowaniem i roboty ziemne. Wykonawca rozpoczął również prace fundamentowe – informuje Zarząd Inwestycji Miejskich, nadzorujący zadanie. Przypomnijmy, budynek będzie miał dwie kondygnacje nadziemne oraz częściowe podpiwniczenie. Jego powierzchnia użytkowa wyniesie ponad 700 m kw., a wysokość – ponad 12 m. W bibliotece zaplanowano m.in. czytelnię, strefę udostępniania zbiorów, salę przeznaczoną na organizację wydarzeń, przestrzeń warsztatowe, pokój cichej pracy, strefę dla dzieci i rodziców oraz pokój gier. Zagospodarowany zostanie również teren wokół budynku, powstaną dojścia, dojazdy, miejsca postojowe dla samochodów i rowerów, elementy małej architektury oraz niezbędna infrastruktura techniczna. Prace mają zająć nieco ponad dwa lata.

Wyzwania na przyszłość

– Budowa obiektu w Płaszowie być może nie będzie jedynym frontem bibliotecznych robót. – Jeżeli już wkrótce radni przegłosują odpowiednią uchwałę, powstanie nowa biblioteka przy ul. Wielickiej. Mamy też koncepcję, gdzie stworzyć filię dla mieszkańców Zabłocia. Prowadzimy również rozmowy na temat lokalu w rejonie ul. Galicyjskiej, tam biblioteki brakuje dotkliwie i mieszkańcy nam to często zgłaszają. Pozostaje jeszcze obszar Ruczaju

Tak prezentuje się nowa filia Biblioteki Kraków w Bronowicach / fot. Bogusław Świerkowski

– jest Filia nr 31 przy ul. Przyzby, ale to zdecydowanie za mało. Do nadrobienia mamy cały czas stworzenie biblioteki głównej – z miejscem, gdzie będziemy mogli organizować wydarzenia i spotkania z wielkimi nazwiskami, jakich czytelnicy z kulturalnej stolicy Polski oczekują, a które to spotkania teraz są niemożliwe, bo największa nasza czytelnia mieści ledwie 80 osób – wylicza Agnieszka Staniszevska-Mól, dyrektor Biblioteki Kraków.

„Chochał” po nowemu

Tymczasem powody do zadowolenia mają czytelnicy z Bronowic. Po kilku latach poszukiwań udało się przenieść księżnicę z ul. Ojcowskiej 27 do większego lokalu pod numerem 116 – do budynku Bronowickiego Klubu Sportowego.

Kilkumiesięczny remont pozwolił zaadaptować nowe miejsce na cele biblioteczne, a meble i zakup wyposażenia dopełniły całości. Inwestycja kosztowała prawie 320 tys. zł. Jak przyznają bibliotekarze, projekt harmonijnie łączy lokalne dziedzictwo kulturowe Bronowic z funkcjo-

nalnym i współczesnym designem meblowym. Inspiracje folklorem widoczne są w detalach wyposażenia oraz zastosowanych materiałach, a motywem przewodnim przestrzeni są czerwone korale. Filii patronuje Stanisław Wyspiański – na jednej z rolet umieszczono cytaty z „Wesela”: „Przyszłam na chwilę, gdzie ta chata rozśpiewana”.

– Kraków ma naprawdę świetne wyniki: filie są remontowane, usługi – unowocześniane i zapisuje się do nas coraz więcej osób, w tym – co szczególnie cenne – wiele dzieci. Przychodzą do nas coraz częściej całe rodziny, rodzinie biorą udział we wspaniałych grach miejskich, jakie organizujemy, i w cieszącym się ogromną popularnością projekcie „Czytelnik Roku” połączonym ze zbieraniem pieczętek w czytelnicy paszportach. Jeśli utrzymamy poziom zakupu nowości czytelnicy i wciąż będziemy mogli kupować dużo e-kodów do książek cyfrowych, to będziemy wspaniale rozczytanym Krakowem – podsumowuje Staniszevska-Mól.

KRAKÓW.PL

mini

CZEŚĆ! HI! BUENOS DIAS! BONJOUR! CIAO! AHOJ!

Każda pora roku jest doskonałym momentem na czytanie! Ale to jesień szczególnie sprzyja temu, by w chłodne popołudnie rozsiąść się w ulubionym fotelu, otulić się puszystym kocem, popijać herbatę z sokiem malinowym i cytryną (najlepszy sok z malin robi smocza ciocia!) i zanurzyć się w opowieści. A tych jest przecież tak wiele! Są historie przygodowe, w których bohaterowie wyruszają w nieznane i pokonują rozmaite przeszkody. Są książki detektywistyczne pełne zagadek oraz podejrzanych postaci. Są baśnie, w których magia miesza się z rzeczywistością, a dobro najczęściej zwycięża ze złem. Są też historie fantastyczne, pełne niezwykłych stworzeń i zaczarowanych krain.

A wy? Jakie książki lubicie najbardziej? Smocza ciocia i Smok Wawelski chętnie wypożyczają książki w Bibliotece Kraków, w której każdy czytelnik, mały i duży, znajdzie coś dla siebie. Wystarczy odszukać filię znajdującą się najbliżej waszego domu, zapisać się do biblioteki i już! Drzwi do świata niezwykłych opowieści staną przed wami otworem.

A wiecie, że biblioteka to nie tylko miejsce, w którym wypożycza się książki? Odbývają się tam również konkursy, warsztaty, a nawet spektakle teatralne! Można więc nie tylko poznawać historie ukryte na kartach książek, ale także samemu stać się częścią niezwykłej przygody. W bibliotece naprawdę wiele może się wydarzyć!

LITERACKI DETEKTYW

Smok Wawelski znalazł tajemniczą walizkę! W środku ukryte były przedmioty należące do bohaterów znanych bajek i baśni. Niestety, nikt nie podpisał swojego bagażu! Przyjrzyjcie się tym przedmiotom i odgadnijcie, do jakich bohaterów literackich należą.

Opracowanie: Anna Machacz
Projekt graficzny i ilustracje: Elżbieta Dias Wituła

SMOKOPEDIA

BAJKOTERAPIA – sposób pomagania za pomocą bajek i opowieści, które pozwalają lepiej zrozumieć własne emocje, oswoić lęki i poradzić sobie z trudnymi sytuacjami. Dobrze dobrana bajka potrafi pocieszyć, dodać odwagi i jest niczym plasterki na smutki.

POMYSŁ-WNIK

Smokorożce kochają czytać książki! Ostatnio ze Smokiem Wawelskim odkryliśmy e-booka z historiami pełnymi mocy pt. „Ale bajki! Opowieści dla dzieci uczące wrażliwości” i bardzo go wam polecamy. Spotkacie tam odważną Jaśminę, która odkrywa tajemnicze Biuro Słów Zagubionych, małą Anię osuwającą strach czy niezwykle ryby z Wielkiego Oceanu, które uczą się współistnieć w świecie emocji.

„Ale bajki! Opowieści dla dzieci uczące wrażliwości”, Wydawnictwo Wrażlive, Kraków 2025.

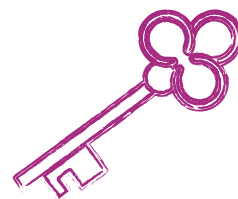
Mam dla was niespodziankę! Jedna z niezwykłych opowieści czeka na was już teraz! Zapraszam was w podróż do świata bajki „Do kogo należy ocean?” autorstwa Darii Kaźmierczyk-Romańczyk. Ciekawe, jakie tajemnice skrywają morskie głębiny?

ZESKANUJ KOD I SPRAWDŹ

SMOCZE WYDAWNICTWO

Teraz wy zostacie autorami bajki! Wykorzystajcie trzy podane elementy, uruchomcie wyobraźnię i stwórzcie własną, niepowtarzalną historię. Możecie ją zapisać lub narysować w formie komiksu. Gotową wyślijcie na adres redakcja@wrazlive.pl. Najciekawsze prace opublikujemy!

KRAKÓW DOCENIONY ZA ODPOWIEDZIALNE ZARZĄDZANIE TURYSTYKĄ

tekst: *Natalia Kulec-Greń*

Kraków dołączył do grona liderów zrównoważonej turystyki na świecie. To jedno z pierwszych miast w Europie Środkowo-Wschodniej z tak wysoką oceną, wystawioną przez grono niezależnych ekspertów.

Pod uwagę wzięto m.in. działania na rzecz ochrony zabytków i kultury, dbałość o mieszkańców i środowisko, a także ograniczanie negatywnych skutków turystyki.

Odpowiedzialna turystyka z międzynarodowym potwierdzeniem

Miasto otrzymało Brązową Odznakę w programie certyfikacji Green Destinations Foundation. To międzynarodowa organizacja, której standardy są uznawane przez Global Sustainable Tourism Council (GSTC) – najważniejszy, niezależny światowy ośrodek wyznaczający kierunki rozwoju zrównoważonej turystyki. Wynik, jaki osiągnął Kraków, to aż 8,3 na 10 możliwych punktów. Uzyskane wyróżnienie jest potwierdzeniem wartości wieloletnich działań miasta na rzecz odpowiedzialnego zarządzania ruchem turystycznym, ochrony dziedzictwa kulturowego, poprawy jakości życia mieszkańców oraz rozwoju turystyki w sposób zrównoważony i zgodny z potrzebami lokalnej społeczności. Audytorzy szczególnie docenili strategiczne podejście miasta do zarządzania turystyką oraz realizację założeń dokumentu kierunkowego „Polityka zrównoważonej turystyki Krakowa na lata 2021–2028”, przyjętego uchwałą Rady Miasta Krakowa w 2021 r.

Kompleksowa ocena zarządzania turystyką

Green Destinations to międzynarodowy program oceny i certyfikacji destynacji turystycznych, oparty na globalnych standardach zrównoważonego rozwoju. Obejmuje kluczowe obszary związane z zarządzaniem destynacją, ochroną przyrody i krajobrazu, środowiskiem i klimatem, kulturą i dziedzictwem, a także dobrostanem społecznym, współpracą z biznesem i komunikacją. Program umożliwia niezależną ocenę działań prowadzonych przez miasta i regiony. Wyróżnione destynacje stają się częścią międzynarodowej

sieci wymiany doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie zrównoważonej turystyki.

Wyróżnienie zostało przyznane po wielomiesięcznym procesie przygotowań, podczas którego Wydział ds. Turystyki UMK przedstawił dokumentację dotyczącą ponad 100 kryteriów i wskaźników związanych ze zrównoważonym rozwojem turystyki. Obejmowały one zagadnienia środowiskowe, społeczne, gospodarcze i kulturowe, a także sposób zarządzania destynacją oraz długofalowe planowanie rozwoju turystyki.

Międzynarodowa promocja i nowe perspektywy

Przyznanie wyróżnienia Green Destinations oznacza szereg korzyści dla miasta:

- zwiększenie międzynarodowej rozpoznawalności Krakowa jako odpowiedzialnej i nowoczesnej destynacji,
- możliwość promocji miasta w sieci Green Destinations i na międzynarodowych wydarzeniach branżowych,
- automatyczną kwalifikację do konkursów promujących najlepsze praktyki zrównoważonej turystyki, wzrost atrakcyjności dla turystów poszukujących miejsc odpowiedzialnych środowiskowo i społecznie,
- możliwość wymiany doświadczeń z najbardziej zaawansowanymi pod kątem zrównoważonego rozwoju destynacjami na świecie.

Ekspertsi podkreślili, że Kraków posiada bardzo dobrze rozwinięte fundamenty zarządzania zrównoważoną turystyką, rozbudowany system monitorowania wskaźników, aktywne mechanizmy współpracy z mieszkańcami oraz przejrzystą politykę publiczną w tym obszarze. Szczególnie wyróżniono zaangażowanie organizacji społecznych i miesz-

kańców oraz otwartość miasta na dialog dotyczący rozwoju turystyki.

Wyróżnienie i zobowiązanie na przyszłość

Otrzymane wyróżnienie jest nie tylko sukcesem Krakowa, ale także ważnym sygnałem dla innych miast i całej branży turystycznej w Polsce. Pokazuje, że rozwój turystyki może iść w parze z troską o mieszkańców, środowisko naturalne i dziedzictwo kulturowe, a działania miasta są zgodne z najwyższymi międzynarodowymi standardami odpowiedzialnego zarządzania destynacją. Co ważne, nie jest to zwieńczenie procesu, lecz krok na drodze do kolejnego stopnia certyfikacji. Rekomendacje audytorów wyznaczają kierunki dalszych działań, dzięki którym Kraków będzie mógł jeszcze skuteczniej łączyć rozwój turystyki z troską o mieszkańców, dziedzictwo kulturowe i środowisko naturalne.

Więcej informacji na stronie:

fot. Andrzej Banas

WAWEL OTWARTY. DZIEDZICTWO DOSTĘPNE DLA WSZYSTKICH

Urszula Wolak-Dudek – rzeczniczka prasowa Zamku Królewskiego na Wawelu – mówi o dostępności, społecznej roli muzeum i działaniach, dzięki którym jedno z najważniejszych miejsc polskiej historii jest otwarte na potrzeby wszystkich zwiedzających. Rozmawia Marcelina Kornaś.

Co znaczy dla Państwa zespół nagroda główna w kategorii „Przestrzenie zabytkowe” zdobyta w konkursie „Kraków bez barier”?

Urszula Wolak-Dudek: To dla nas zaszczytne wyróżnienie, dające poczucie wypełniania misji muzeum, ale też zobowiązanie, by nie ustawać w czynieniu Zamku Królewskiego na Wawelu jeszcze bardziej dostępnym dla zwiedzających z różnymi potrzebami. Zespół wawelski czuje dziś bardzo mocno, że konsekwentnie rozwijane muzeum oznacza oczywiście troskę o dziedzictwo, ale zawsze idzie ona w parze z troską o ludzi. Zamek Królewski na Wawelu jest miejscem wyjątkowym, będącym częścią DNA każdego Polaka. Jest nośnikiem pamięci nie tylko o polskiej, ale i europejskiej historii. Wierzymy, że możliwość poznawania i doświadczania naszego wspólnego dziedzictwa nie powinna zależeć od sprawności, wieku ani sytuacji życiowej odbiorcy.

Dostępność to nie tylko podjazdy i windy, to również możliwość odkrywania historii i sztuki na różne sposoby.

Jakie rozwiązania wprowadzone na Wawelu pomagają dziś osobom ze szczególnymi potrzebami w pełniejszym poznawaniu jego historii i zbiorów?

UW-D: Rozwijamy zarówno systemy ułatwiające poruszanie się po zabytkowej przestrzeni, jak i narzędzia, które pomagają lepiej odczytywać nasze zbiory. Na wybranych trasach i wystawach dostępne są tyflografiki, czyli wypukłe przedstawienia obiektów i przestrzeni, tyfłomapy oraz audiodeskrypcje. Ścieżki prowadzące, pola uwagi i kontrastowe oznaczenia wspierają orientację osób niewidomych i słabowidzących. Przygotowujemy również materiały w prostym języku, a w ramach projektu „Wawel dostępny” także filmy w polskim języku migowym oraz materiały z audiodeskrypcją. Fundamentalna jest inkluzywna edukacja, dlatego tworzymy programy angażujące różne zmysły i uwzględniające zróżnicowane możliwości naszych odbiorców.

W którym momencie uznali Państwo, że dostępność powinna stać się ważnym elementem działalności Wawelu? Co zainspirowało Państwa do podjęcia tych działań?

UW-D: Dostępność jest dla nas trwałym procesem autentycznie wynikającym z rozumienia misji muzeum i jego odpowiedzialności społecznej. Ten kierunek instytucja rozwija konsekwentnie od wielu lat, bazując m.in. na badaniach publiczności, która odwiedza muzeum. Z jednej strony modernizujemy przestrzeń, starając się dostosować architekturę do potrzeb wszystkich odbiorców, z drugiej tworzymy bogate programy edukacyjne zaadresowane do konkretnych i różnorodnych grup: osób z nie-

pełnosprawnościami, niewidomych lub słabowidzących, a także seniorów z demencją.

Jak zmienia się sposób myślenia o wystawie, kiedy projektuje się ją z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami wzroku, słuchu czy trudnościami w odbiorze informacji?

UW-D: Dbanie o dostępność skłania nas do empatycznego spojrzenia na naszych zwiedzających. Nie pytamy wyłącznie o to, jak pokazać obiekt i przekazać wiedzę o jego historii, lecz także o to, w jaki sposób osoby z różnymi potrzebami będą w stanie tę wiedzę odebrać, zrozumieć i przeżyć. Dbanie o dostępność zachęca zespół muzeum do myślenia o wystawie jako o doświadczeniu, które nie powinno ograniczać się do jednego sposobu poznawania świata. Na przykład osoba niewidoma lub słabowidząca może potrzebować innych narzędzi orientacji i poznawania obiektu niż osoba słysząca i widząca. Projektowanie z uwzględnieniem takich potrzeb skłania do zastanowienia się nad tym, co w opowieści o dziele lub wydarzeniu jest najważniejsze i jak najlepiej ująć to w formę w zależności od potrzeb zwiedzających.

Co jest wyzwaniem w rozwijaniu dostępności Wawelu i nad czym chcieliby Państwo pracować w przyszłości?

UW-D: Największym wyzwaniem jest połączenie wymagań, które na pierwszy rzut oka mogą wydawać się trudne do pogodzenia: ochrony bezcennego dziedzictwa, zachowania historycznej tkanki i tworzenia warunków odpowiadających potrzebom współczesnych odbiorców. Modernizacja budynku nr 5, którą przeprowadziliśmy, pokazuje jednak, że również w zabytkowej architekturze można wprowadzać znaczące zmiany. Chcemy konsekwentnie rozwijać bliskie nam od lat podejście, zgodnie z którym dostępność jest uwzględniana na każdym etapie pracy muzeum: od planowania inwestycji i wystaw, przez przygotowywanie treści edukacyjnych, po bezpośredni kontakt z publicznością. Hasło „Wawel otwarty”, które przyświeca realizacji misji muzeum, oznacza dla nas właśnie takie podejście.

Więcej informacji
o konkursie
„Kraków bez barier”
na stronie:

SPACEREM PO DWUNASTCE

tekst: Zbigniew Czarnota*

*Czy warto tu przyjechać? Co zobaczyć i jak odpocząć w tej najbardziej zielonej z dzielnic Krakowa?
Zapraszam w odwiedzin do Dwunastki, czyli do Dzielnicy XII Bieżanów-Prokocim.*

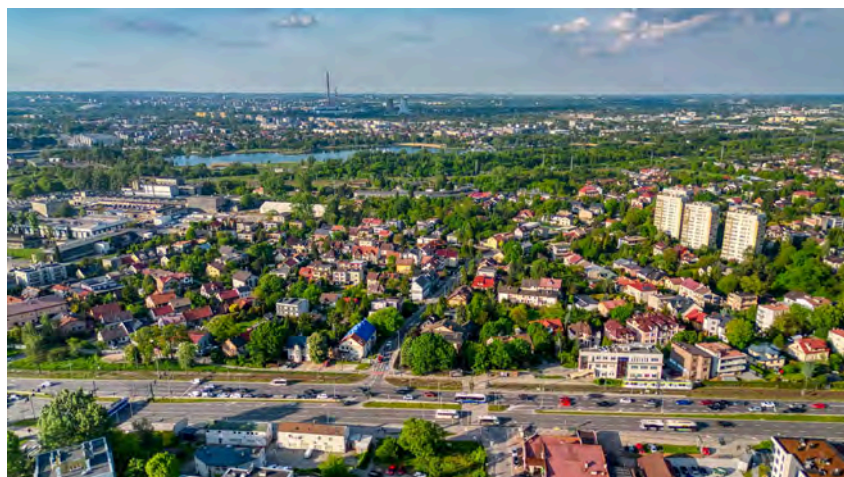
Czy wsiądziecie do pociągu, tramwaju czy do autobusu, to jadąc w kierunku Wieliczki, już po kilkunastu minutach znajdziecie się pośrodku mojej dzielnicy. Tworzące ją dawne wsie Rżąka, Prokocim i Bieżanów już w 1941 r. zostały przez władze okupacyjne włączone w obręb Krakowa, a 35 lat temu Rada Miasta Krakowa stworzyła z nich osobną dzielnicę.

Dla miłośników historii

Miłośnicy historii znajdą tu dwory szlacheckie sięgające swą historią XV w. (Dwór Czaczków, Pałac Jerzmanowskich), części Twierdzy Kraków (Fort Prokocim 50, most rokadowy lub schron amunicyjny), ale też miejsca związane z nowożytnymi dziejami Polski. Szczycimy się tym, że z miejsca zwanego Mytem w październiku 1918 r. ruszyły pierwsze oddziały Polskiej Organizacji Wojskowej, by wyzwalać Kraków. Wiele ciekawych obiektów znajdują w Dwunastce również fani kolei żelaznych. Są tu zabytkowe dworce, lokomotywy, infrastruktura kolejowa, a także miejsca po obozach pracy, których więźniowie budowali linie w okresie II wojny światowej. Jeśli potrzebujecie więcej informacji historycznych, zerknijcie choćby do elektronicznej „Encyklopedii Prokocimskiej” (kolekcja wydawnictw związanych z Dzielnicą XII na stronie cyfrowa.biblioteka.krakow.pl) lub do publikacji o dzielnicy wydanych przez Muzeum Krakowa.

Dla aktywnych i fanów sportu

Dwunastka ma wiele propozycji dla ludzi aktywnych. Działa tu pięć klubów sportowych oferujących różnorodne zajęcia dla dorosłych, w tym seniorów, i dla dzieci – od sekcji frisbee, przez żeńskie i męskie drużyny piłkarskie, aż po silną grupę zapaśników. Także tutaj powstał pierwszy orlik w Krakowie! W dzielnicy nie brakuje miejsca dla tenisistów czy też miłośników tańca sportowego. Chlubimy się również kra-

Widok na dzielnicę / fot. Anna Huczek

kowskim klubem speed-ballowym, którego zawodnicy osiągają mistrzowskie tytuły na świecie. Zwolennikom biegania i spacerów, a także jazdy na rowerze bądź hulajnodze Dwunastka oferuje zieloną trasę wiodącą przez sześć głównych parków dzielnicy. Zwiedzając je – i zbierając w nich pieczątki w ramach wyzwania Odkrywca Krakowskich Parków – odkryjecie zielone miejsca oraz poznać lokalną florę i faunę, w tym tę charakterystyczną dla okolic potoków i stawów. Znajdziecie również place zabaw, siłownie pod chmurką i boiska, ale też ustronne zakątki pozwalające na chwilę zadumy i spokoju. W Dwunastce jest także wiele miejsc przypominających o przeszłości, takich jak kilkusetletnie dęby rosnące w Parku Jerzmanowskich, które są niemyymi świadkami wydarzeń tworzących naszą lokalną historię. W 2026 r. w dzielnicy powstały kolejne skwery i rabaty, oddano też do użytku dwa nowe parki (Park Dolina Kurczaba i Geograficzny Ogród Krakowian). Dokładny opis ciekawych miejsc na terenie Dwunastki znajdziecie w „Spacerowniku po Dzielnicy XII”.

Dobre miejsce do życia

Niektórzy nazywają naszą dzielnicę „sypialnią” Krakowa. Rzeczywiście

ze względu na brak dużej infrastruktury przemysłowej, a jednocześnie dobrze rozwiniętą sieć szkół i przedszkoli oraz wiele terenów zielonych na swoje miejsce zamieszkania wybrało ją ponad 63 tys. osób. Niebagatelne znaczenie dla takich wyborów mają również ulokowane w dzielnicy dwa szpitale uniwersyteckie, zapewniające wszechstronną pomoc lekarską potrzebującym. Kolejnym atutem Dwunastki jest jej położenie. Na południu znajdziecie wzgórze (najwyższe z nich to wzgórze Kaím, na którym wznosi się pomnik z 1917 r. upamiętniający walki o Kraków w roku 1914), a na północy rozciąga się piaszczysta plaża nad zalewem Bagry. Nie przypomina to wam położenia dobrze nam znanego kraju?

Nie wolno zapomnieć też o funkcjonujących w dzielnicy ośrodkach kultury, tych publicznych i tych działających pod egidą spółdzielni mieszkaniowych. Sieć bibliotek, galerie malarskie, ośrodki aktywizujące społeczność są naszym oczkiem w głowie. Mieszkańcy Dwunastki liczą, że w przyszłości powstanie tu również sala koncertowa.

* radny Dzielnicy XII Bieżanów-Prokocim

AI POMOŻE W OBSŁUDZE ZGŁOSZEŃ MIESZKAŃCÓW

Jak załatwić sprawę w urzędzie? Gdzie zgłosić dziurę w jezdni, problem z oświetleniem albo uszkodzoną ławkę? Gdzie zapytać o budżet obywatelski, Strefę Czystego Transportu czy parkowanie? Nie trzeba wiedzieć, który wydział lub która miejska jednostka odpowiada za daną sprawę. Wystarczy zgłosić się do Krakowskiego Centrum Kontakt.

KCK od blisko trzech lat pomaga mieszkańcom odnaleźć się w miejskich sprawach. Zaczynało jako Infolinia Miejska, później doszedł Krakowski Portal Usług Miejskich, a od 2025 r. zgłoszenia można przekazywać również przez aplikację mKraków.

Kontakt z Miastem coraz prostszy

Krakowskie Centrum Kontakt cały czas się rozwija – po to, by mieszkańcy mogli uzyskać informację albo przekazać zgłoszenie szybko, wygodnie i bez konieczności zastanawiania się, do kogo dokładnie powinni się zwrócić.

Jednym z kierunków rozwoju KCK jest ten zakładający wykorzystanie sztucznej inteligencji. Trwają prace nad narzędziem, które będzie automatycznie rozpoznawało, czego dotyczy zgłoszenie, i kierowało je do właściwej komórki UMK lub jednostki miejskiej. System ma działać także poza godzinami pracy urzędu. Dzięki temu zgłoszenie od razu dotrze tam, gdzie powinno, co skróci czas jego obsługi.

Kolejnym krokiem będzie uruchomienie czatu na żywo z konsultantem KCK. Mieszkaniec będzie mógł uzyskać potrzebną informację bez konieczności wykonywania telefonu. Rozwiązanie to ma być również podstawą do stworzenia w przyszłości chatbota, który będzie odpowiadał na najczęstsze pytania przez całą dobę.

Ponad 850 tys. kontaktów

O tym, jak potrzebne jest Krakowskie Centrum Kontakt, najlepiej świadczy liczba. Od początku 2023 r. za pośrednictwem Infolinii Miejskiej, Krakowskiego Portalu Usług Miejskich i aplikacji mKraków do KCK wpłynęło już ponad 850 tys. zapytań oraz zgłoszeń problemów bądź pomysłów mieszkańców. W 2026 r. padły rekordy liczby odebranych połączeń – 2115 jednego dnia i 8036 w ciągu tygodnia.

Od stycznia do września bieżącego roku konsultanci Infolinii Miejskiej – KCK odebrali 208 017 połączeń, a mieszkańcy przekazali 18 765 zgłoszeń problemów i pomysłów. Tylko we wrześniu konsultanci odebrali 21 099 telefonów oraz przyjęli 2506 zgłoszeń. Rekordowy pod tym względem był sierpień, gdy odnotowano 2510 zgłoszeń.

Jedno miejsce, wiele miejskich spraw

KCK pomaga mieszkańcom przejść przez gąszcz miejskich procedur i usług. Dziś udziela informacji dotyczących spraw prowadzonych przez 17 wydziałów Urzędu Miasta Krakowa i 5 miejskich jednostek organizacyjnych.

Można tu zapytać m.in. o dowód osobisty, rejestrację pojazdu, prawo jazdy czy sprawy Urzędu Stanu Cywilnego. Konsultanci udzielają również informacji dotyczących Obszaru Płatnego Parkowania, budżetu obywatelskiego czy Strefy Czystego Transportu. Do KCK można także zgłaszać problemy związane z codziennym funkcjonowaniem miasta, dotyczące m.in. zieleni, dróg i chodników, czystości, oświetlenia, komunikacji miejskiej czy uciążliwości zapachowych.

Zapraszamy do kontaktu!

- | Uzyskaj informację
- | Zgłoś problem
- | Podziel się pomysłem

Skontaktuj się z nami

- kontakt.krakow.pl
- 12 616 55 55
- aplikacja mKraków

**Kontakt
telefoniczny
dostępny
w dni robocze,
od poniedziałku
do piątku,
w godzinach
7.40–15.30**

SMACOWITY FESTIWAL

29 października o godz. 15.30 w Kłastrze Innowacji Społeczno-Gospodarczych przy ul. Zabłocie 22 zacznie się Festiwal Przetworów Domowych – okazja do integracji, wymiany przepisów i biesiadowania przy muzyce. Na stołach pojawią się m.in. tradycyjne

dżemy, ciasta oraz sałatki, ale też niebieskie migdały i śledzie w pomarańczach.

Wejściówką na wydarzenie jest „własny stoiczek”. – Festiwal cyklicznie gromadzi pasjonatów domowych pyszności. Ważne, żeby za-

uważyć i docenić talent każdej osoby – mówi Grażyna Konieczna ze Stowarzyszenia Grace.

Udział jest bezpłatny.

Zgłoszenia można przysłać mailowo: grazyna.konieczna@gmail.com, lub SMS-em: 606 717 646.

ZADUSZKI ORGANOWE

Krakowskie Forum Kultury i Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie zapraszają na XXIII Międzynarodowy Festiwal Zaduszki Organowe im. prof. Jana Jargonia. Od 29 października do 10 listopada europejscy wirtuozi zagrają w zabytkowych krakowskich kościołach: Karmelitów „na Piasku”, Dominikanów przy ul. Stolarskiej, Jezuitów przy ul. Kopernika, Benedyktynów w Tyńcu i św. Szczepana przy ul. Sienkiewicza. Inauguracja odbędzie się z towarzy-

szem Sinfonietty Cracovii. Wstęp na koncerty jest wolny. Składające się na repertuar utwory z różnych epok, od renesansu po współczesność, ukazują piękno i różnorodność, a nade wszystko ponadczasowość muzyki organowej.

Program festiwalu na stronie:

krakowskieforum.pl.

SACRUM PROFANUM 2026: MOC RYTUAŁU

fot. Krzysztof Marchlak

Między 6 a 11 listopada Kraków stanie się przestrzenią muzyki nowej, wypełnioną rytmem rytuału i barwami instrumentów z różnych stron świata. Już 24. edycja festiwalu Sacrum Profanum zaprezentuje wydarzenia łączące prastare tradycje z eksperymentami otwartymi na przyszłość oraz poruszy miejsca na co dzień wypełnione ciszą, m.in. Czytelnię Główną Biblioteki Jagiellońskiej.

Główną linię 24. edycji wyznacza „Rytuał”, sześć koncertów zaplanowanych dla przestrzeni stworzonej przez rezydentów festiwalu – Si On i Jakuba Ziółkowskiego – w Cricotece.

– Wielkoformatowe malowane tkaniny i humanoidalne figury z używanych ubrań zbudują świat przywołujący na myśl rytualny namiot: miejsce powołane na czas festiwalu, zawieszane pomiędzy galerią a przestrzenią obrzędu – mówi Krzysztof Pietraszewski, dyrektor artystyczny festiwalu Sacrum Profanum.

Listopadowy festiwal zaprasza także do wspólnego doświadczania muzyki nowej: od swobodnego spotkania ze współczesnymi twórcami (m.in. Barbarą Drazkov) w konwencji domówki w klubie Hevre na krakowskim Kazimierzu, przez warsztaty, wieczorne koncerty, wydarzenia dla dzieci, po Marsz Niepodległej Muzyki.

W tym roku barwny korowód poprowadzą artyści rezydenci z kolektywu La Nòvia.

Więcej informacji na stronie:

sacrumprofanum.com.

Bilety do nabycia w KBF: bilety.

10. KRAKOWSKIE SPOTKANIA PODRÓŻNIKÓW

W weekend 13–15 listopada Centrum Kultury Dworek Białoprądnicki ponownie zamieni się w przestrzeń spotkań dla miłośników podróży, górskich wypraw i wodnych eksploracji.

Jubileuszowe 10. Krakowskie Spotkania Podróżników zapowiadają się intensywnie. W programie trzydniowego wydarzenia są relacje z ekspedycji, opowieści o przekraczaniu granic i praktyczne wskazówki dla wszystkich, których fascynuje odkrywanie świata.

Wydarzenie odbywa się pod marką Kolosów jako oficjalny prolog do marcowego finału w Gdyni – największego w Europie festiwalu podróżniczego.

Tegoroczna edycja Krakowskich Spotkań Podróżników rozpocznie się 13 listopada pokazem wybranych prelekcji zarejestrowanych w ostatnich latach w Gdyni.

Dzień później uczestnicy wyruszą w podróż na górskie szlaki, bezdroża Azji Centralnej i do Australii. Wśród gości znajdują się m.in. Michał Woroch – autor projektu „Możesz”, oraz Damian Wojciechowski SJ – misjonarz, fotograf, przewodnik wysokogórski, który przez wiele lat mieszkał na Syberii i w Kirgistanie.

15 listopada Joanna Tuszyńska rozpocznie program poświęcony przekraczaniu własnych granic, Bartłomiej Pitala opowie o ekstremalnych nurkowaniach w bałkańskich jaskiniach, a Adrian Mazur przybliży projekt „Crown of Europe”, w ramach którego zdobył najwyższe punkty 47 krajów, docierając na 45 szczytów.

Szczegółowy program na stronie: dworek.eu.
Wstęp wolny!

✕

CYRK W HUCIE – VOL. 2

✕

14 listopada w Klubie 303 (Os. Dywizjonu 303 1) Ośrodka Kultury Kraków-Nowa Huta odbędzie się wieczór sztuk cyrkowych. Wydarzenie podzielono na dwie części: dla młodych widzów i dla dorosłej publiczności.

W ramach pierwszej (godz. 16.00–17.00) zobaczymy pokaz grupy Dywizjon Cyrkowy oraz spektakl „U Cioci Krysi. Kłauin i książka”. Część artystyczną zakończą zabawy okołocyrkowe.

W kolejnym etapie wieczoru (godz. 18.00–22.00) wystąpią m.in. Cyrkomaniacy i Grupa Abstract.

Po pokazach dorośli będą mogli wziąć udział w zabawach cyrkowych. Wydarzenie współtworzy Ogólnopolską Noc Cyrku 2026. **Wstęp wolny!**

foto: Maciek Zygmunt

RADOSNY RUCZAJ

Centrum Kultury Podgórze zaprasza do Ośrodka Ruczaj na dwa wyjątkowe wieczory pełne humoru! 24 października o godz. 18.00 Szymon Majewski wystąpi z programem „Kto Panu to zrobił?”. Artysta zabierze publiczność w świat zwariowanych anegdot, ży-

ciowych absurdów i autoironii. Z kolei 6 listopada o godz. 19.00 Grupa MoCarta zaprezentuje program „Ale kino”, czyli pełną humoru podróż przez świat muzyki filmowej.

Oba spotkania odbędą się przy ul. Przyzby 10A.

POETYCKIE JASKÓŁKI

Od 1 listopada do 31 grudnia dzieci i młodzież szkół podstawowych i ponadpodstawowych będą mogły zgłaszać swoje prace do XI edycji Ogólnopolskiego Konkursu Poetycko-Plastycznego

„Poetyckie Jaskółki”. Nagrodą jest publikacja wyróżnionych prac w antologii wydanej przez krakowski oddział Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. To niezwykła satysfakcja zobaczyć swój wiersz lub pracę plastyczną w pięknie wydanej książce. Patronem tegorocznej literackiej części konkursu będzie krakowski poeta Adam

Ziemianin, a patronką działań plastycznych Bożena Boba-Dyga, artystka działająca w obszarze korespondencji sztuk – literatury, sztuk wizualnych, muzyki i teatru.

Regulamin i więcej informacji na stronie: sppkrakow.pl.

✕

PRZEGLĄD WYDARZEŃ

fot. Piotr Wojnarowski, Bogusław Świerzowski

01

października

Otwarcie Filii nr 17 Biblioteki Kraków „Chochół”

Filia nr 17 Biblioteki Kraków ma nową siedzibę przy ul. Ojcowskiej 116, w budynku Bronowickiego Klubu Sportowego. Nowa przestrzeń nawiązuje do lokalnej historii i tradycji Bronowic. W wystroju wnętrza pojawiają się motywy czerwonych koralów oraz inspiracje „Weselem” Stanisława Wyspiańskiego.

02

października

Inauguracja roku akademickiego 2026/2027 na Politechnice Krakowskiej

Politechnika Krakowska rozpoczęła rok akademicki 2026/2027. W uroczystej inauguracji uczestniczyli przedstawiciele władz uczelni, kadra naukowa, studenci oraz zaproszeni goście. Wydarzenie otworzyło kolejny rok nauki, badań i akademickich wyzwań.

04

października

Oddanie do użytkowania kładki pieszo-rowerowej łączącej Kazimierz z Ludwinowem

Kraków zyskał nową przeprawę przez Wisłę. Otwarta kładka pieszo-rowerowa łączy Kazimierz z Ludwinowem. Ma usprawnić komunikację, skrócić czas podróży oraz stać się kolejną atrakcją rekreacyjną i turystyczną miasta.

07

października

Nowy żłobek przy ul. Księcia Józefa już działa

Przy ul. Księcia Józefa rozpoczął działalność nowy żłobek, zwiększając dostępność opieki dla najmłodszych mieszkańców Krakowa. Inwestycję zrealizował Zarząd Inwestycji Miejskich w ramach programu Aktywny Maluch 2022–2029, przy wsparciu środków z Krajowego Planu Odbudowy i budżetu państwa. Placówka ma ułatwić rodzicom łączenie opieki nad dziećmi z aktywnością zawodową.

11

października

12. PKO Cracovia Półmaraton Królewski

Aż 16 148 zawodniczek i zawodników ukończyło 12. PKO Cracovia Półmaraton Królewski, ustanawiając nowy rekord frekwencji wydarzenia. Najszybsi okazali się Kenijczycy Derrick Chege Njoroge oraz Valentine Jebet Benedek. Wśród uczestników było 5440 mieszkańców Krakowa.

20

października

Ślubowanie prezydenta Łukasza Gibały

Nowo wybrany prezydent Krakowa złożył ślubowanie podczas sesji Rady Miasta Krakowa. Łukasz Gibała wygrał drugą turę przedterminowych wyborów na prezydenta Krakowa, uzyskując 62,12 proc. głosów.

KRAKÓW ZYSKAŁ PONAD 20 TYS. NOWYCH PODATNIKÓW

tekst: *Lukasz Nowakowski*

Aż 757 512 płatników podatku w Krakowie, w tym około 20,8 tys. nowych podatników – te liczby przekładają się na kwotę ponad 146 mln zł dodatkowych wpływów do budżetu gminy. W nowym modelu finansowania samorządów ten wynik nie jest jedynie statystyką – to kluczowy impuls dla stabilności inwestycyjnej miasta, zapewniający środki na realizację projektów bezpośrednio podnoszących jakość życia Krakowian.

– **M**amy ponad 20 tys. nowych podatników, co przekłada się na 146 mln zł nowych podatków. Głównym czynnikiem przyciągającym nowych podatników w ubiegłym roku była Strefa Czystego Transportu – mówi Jakub Kosek, przewodniczący Rady Miasta Krakowa, i dodaje, że największy przyrost podatników obserwujemy w Dzielnicy IV Prądnik Biały, która w ubiegłym roku podatkowym wygenerowała blisko 27 mln zł dodatkowego wpływu. Na kolejnych miejscach uplasowały się: Dzielnica XIII Podgórze (22,5 mln zł), Dzielnica VIII Dębniki (17,64 mln zł), Dzielnica V Krowodrza (10,9 mln zł) i Dzielnica XIV Czyżyny (9,26 mln zł). Wzrost liczby podatników na poziomie lokalnym to jasny sygnał dla budżetu: zaangażowanie mieszkańców wraca do nich w postaci konkretnych przywilejów finansowych, budując bezpośredni pomost między wspieraniem miasta a osobistymi oszczędnościami.

Rozwój infrastruktury zależy od liczby podatników

Należy pamiętać, że w dobie reformy finansowania jednostek samorządu terytorialnego (JST) podatek PIT stał się fundamentem rozwoju lokalnego. Obecnie dochody z udziału w PIT stanowią ponad 50 proc. dochodów własnych Krakowa, co sprawia, że rozwój infrastruktury zależy bezpośrednio od liczby rozliczających się tu osób. Przyjęta metodologia wskazuje, że statystyczny podatnik generuje dla miasta średnio 7 tys. zł wpływu rocznie.

Korzystasz z miasta, wspieraj budżet

Bezpośrednią korzyścią dla mieszkańca płacącego podatki w mieście jest Karta Krakowska. Opiera się ona na zasadzie sprawiedliwości: osoby

Konferencja podsumowująca tegoroczną akcję „Rozlicz PIT w Krakowie” / fot. Bogusław Świerczowski

współfinansujące miasto korzystają z jego usług na preferencyjnych warunkach.

Dla przykładu: bilet mieszkańca sieciowy miesięczny MPK w pierwszej strefie (z Kartą Krakowską) kosztuje 99 zł miesięcznie, a bilet metropolitalny miesięczny MPK oraz koleje w pierwszej strefie (dla osób nierozliczających PIT w Krakowie) – 193 zł miesięcznie. Oznacza to, że osoby korzystające z zasobów miasta, ale niewspierające jego budżetu, płacą niemal dwukrotnie więcej. Dla krakowskiego podatnika oznacza to oszczędność 94 zł miesięcznie, czyli 1128 zł rocznie. W gospodarstwie dwuosobowym to aż 2256 zł rocznie. Pozostałe benefity to: tańsze bilety do miejskich teatrów, muzeów i instytucji rozrywkowych, zniżki na basenach, siłowniach oraz w lokalnych gabinetach zdrowia, niższe opłaty w Obszarze Płatnego Parkowania oraz bezpłatne niedziele w Podstrefie A czy bonusze rzemieślniczy – rabat 50 proc. na naprawy i renowacje (do 100 zł zniżki).

Podsumowanie kampanii promocyjnej 2026

Jak podkreśla Przemysław Walaszczyk, dyrektor Wydziału Komunikacji Społecznej, rosnąca liczba płatników PIT to również efekt kampanii prowadzonej nieprzerwanie od 2011 r. Kampania „Rozlicz PIT w Krakowie”,

trwająca od 23 lutego do 30 kwietnia 2026 r., osiągnęła masową skalę dzięki wykorzystaniu zdywersyfikowanych kanałów dotarcia, takich jak m.in. media cyfrowe (artykuły i kampanie banerowe), przestrzeń miejska (emisje w BusTV, 94 plansze w automatach KKM, ekrany digital indoor w galeriach handlowych, billboard wielkoformatowy przy ul. Tischnera) oraz emisje spotów na antenach Radia Żółte Przeboje oraz Rock Radia.

Utrzymać tempo przyrostu

– Kiedy startowaliśmy z akcją zachęcającą do płacenia podatków w Krakowie, mieliśmy 583 tys. podatników, teraz mamy 757 tys., to jest 174 tys. nowych podatników w ciągu 15 lat. W tym okresie nastąpił wysoki wzrost liczby mieszkańców i jeszcze wyższy wzrost liczby podatników PIT. Realnie „do zdobycia” jest wciąż ponad 110 tys. podatników. Jeśli utrzymamy dotychczasowe tempo przyrostu, to do końca tej kadencji możemy uzyskać około pół miliarda złotych od około 70 tys. nowych podatników – podkreśla Bogusław Kośmider, inicjator akcji zachęcającej do płacenia podatków w Krakowie, ówczesny przewodniczący RMK, a obecnie prezes Krakowskiego Holdingu Komunalnego.

DOBRY KLIMAT DLA BIEGACZY

tekst: Krzysztof Kawa

Rozegrany 11 października 12. PKO Cracovia Półmaraton Królewski zakończył tegoroczną Królewską Triadę Biegową w Krakowie. Czas więc na podsumowanie roku obfitującego w imprezy dla biegaczy.

Ażurowe medale przygotowane dla uczestników poszczególnych biegów składają się na niezwykle opowieść o historii i legendach Krakowa. Razem tworzą wyjątkową, odlaną z metalu całość, którą można wyeksponować na ścianie. To wspaniała pamiątka dla osób, które ukończyły nie tylko 12. PKO Cracovia Półmaraton Królewski, ale także pokonały trasę TAURON 23. Cracovia Maratonu oraz 19. PGE Biegu Trzech Kopców.

Początek Królewskiej Triady Biegowej tradycyjnie stanowił organizowany w kwietniu Cracovia Maraton, w którym tym razem wystartowały 6883 osoby, a linię mety przekroczyło rekordowo dużo zawodników: 6669. Wyjątkowo liczną obsadę (finiszowało 7485 osób) miał także Bieg Nocny. Jego uczestnicy pokonali dystans 10 km przez rozświetlony Kraków, wśród dopingującego tłumu kibiców.

Ponadto biegacze i miłośnicy chodu rywalizowali na dystansie 4,2 km, pokonując trasę Diagnostyka 19. Mini Cracovia Maratonu im. Piotra Gładkiego o Puchar RMF MAXX oraz Czarnieckiego Cracovia Walkathonu.

Raz w górę, raz w dół

Kolejne zmagania miały miejsce we wrześniu, gdy odbył się 19. PGE Bieg Trzech Kopców. To jedyny w Polsce bieg górski, który wiedzie przez centrum dużego miasta, a zarazem jeden z najtrudniejszych w kraju. Znaczna część jego trasy prowadzi bowiem ścieżkami o nieutwardzonej nawierzchni, a różnica poziomów sięga 160 m. Bieg w klasyfikacji międzynarodowej traktowany jest jako „anglosaski”, bo trasa prowadzi raz w górę, raz w dół, w odróżnieniu od wersji „alpejskiej”, gdy trasa głównie się wznosi.

Tym razem w zawodach wystartowało 3267 osób z 22 krajów i tylko 7 z nich nie dotarło do mety. To rekord frekwencji w tej imprezie. Tegoroczną nowością była klasyfikacja Krakusek i Krakusów, czyli osobny ranking dla osób posiadających ważną Kartę Krakowską.

Uczestnicy 12. PKO Cracovia Półmaratonu Królewskiego / fot. Bogusław Świerżowski

Imprezą towarzyszącą był 19. Cracovia Maraton na Rolkach. To zawody, które zostały przeniesione z wiosny na jesień z uwagi na przebudowę ul. Piastowskiej. Uczestnicy dopisali, na trasę wokół Błonia wyjechało 339 zawodniczek i zawodników.

Ponadto w biegach na dystansie od 50 do 400 m wystartowało blisko 1800 dzieci w wieku od 3 do 13 lat. Głównym celem imprezy dla najmłodszych nie była walka o jak najlepszy czas, lecz zaszczepienie pasji do sportu i wspólna zabawa.

Najszybsi Kenijczycy

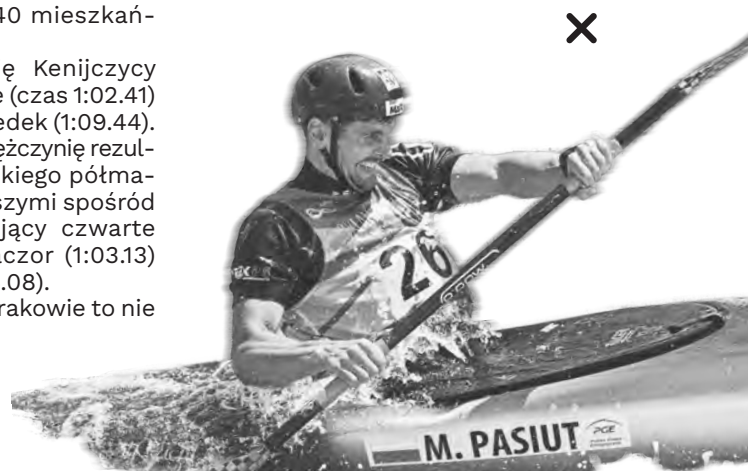
Klamrą spinającą Królewską Triadę Biegową był rozegrany w październiku 12. PKO Cracovia Półmaraton Królewski. W tym roku padł nowy rekord frekwencji, bowiem na trasę wyruszyli reprezentanci 75 państw – 10 658 mężczyzn i 5576 kobiet. Łącznie bieg ukończyło 16 148 zawodniczek i zawodników, a wśród nich znalazło się 5440 mieszkańców Krakowa.

Najszybsi okazali się Kenijczycy Derrick Chege Njoroge (czas 1:02.41) i Valentine Jebet Benedek (1:09.44). Osiągnięty przez zwyciężczynię rezultat to rekord krakowskiego półmaratonu kobiet. Najlepszymi spośród Polaków byli, zajmujący czwarte miejsca, Mateusz Kaczor (1:03.13) i Angelika Olobry (1:14.08).

– Piękno biegania w Krakowie to nie

tylko możliwość podziwiania miasta z innej perspektywy, ale także okazja do przekonania się, jaką atmosferę i klimat tego miejsca tworzą jego mieszkańcy. Cieszymy się, że zainteresowanie półmaratonem rośnie. Kto raz finiszował w TAURON Arenie Kraków, ten wie, że to doświadczenie pozostaje w pamięci na długo – podkreśla Tomasz Marzec, dyrektor Zarządu Infrastruktury Sportowej w Krakowie.

Półmaratonowi tradycyjnie towarzyszyły inne wydarzenia biegowe i sportowe, w tym Czarniecka Piątka, także z rekordem frekwencji (2099 osób). Przyszły rok zapowiada się równie ekscytująco. Decyzją Polskiego Związku Lekkiej Atletyki uczestnicy następnego jesienno-półmaratonu powalczą – po raz pierwszy na ulicach Krakowa – o medale mistrzostw kraju. Sezon biegowy otworzy natomiast 24. edycja Cracovia Maratonu, zaplanowanego na niedzielę 18 kwietnia.

fot. Paweł Skrziba

Trzy pytania do...

MICHAŁA PASIUTA Z AZS AKF KRAKÓW, WICEMISTRZA ŚWIATA W KAJAKARSTWIE SLALOMOWYM

Cała
rozmowa
dostępna
tutaj:

W 2008 r. zdobył Pan srebrny medal mistrzostw świata juniorów, dziesięć lat później było drugie miejsce w mistrzostwach Europy w konkurencji drużynowej, podobnie jak w 2023 r. w Krakowie na III Igrzyskach Europejskich. I w końcu w tym roku tytuł wice-mistrza świata w konkurencji K1. Polubił Pan srebro?

Na to wygląda, bo w tym sezonie było jeszcze srebro w pierwszych zawodach Pucharu Świata w Tacen i oraz w mistrzostwach Polski. Srebro z mistrzostw świata w Oklahomie jest jednak moim największym indywidualnym osiągnięciem w karierze, więc dla mnie jest jak złoto. Jeszcze zanim wszedłem na podium, miałem bardzo dużo myśli o tym, co się ostatnio wydarzyło, kiedy wznawiałem trening po dłuższej przerwie spowodowanej kontuzją – kto mi pomógł i jakie decyzje podejmowałem, gdy czasami było tak ciężko, że nawet łzy się pojawiały. Dlatego bardzo mi zależało, by za-

pamiętać każdy moment po wywalczeniu medalu.

Czy to prawda, że gdy w nocy po zawodach się Pan obudził, to wziął Pan do ręki telefon, by sprawdzić, czy to aby nie sen?

Tak było, bo niejednokrotnie miałem taki sen, że zdobywałem medal na zawodach i staję na podium. A potem się budziłem i mówiłem sobie: „Kurczę, to jednak był tylko sen”. Dlatego, gdy się obudziłem w Oklahomie o czwartej nad ranem, chciałem się upewnić, czy to się naprawdę wydarzyło. Wziąłem do ręki telefon i zobaczyłem SMS-a od Zbigniewa Bobrowskiego, mojego pierwszego trenera z Nowego Sącza. To był piękny zbieg okoliczności, bo tej nocy, jak ja już spałem, on wstał rano w Polsce i napisał do mnie wiadomość: „Mam nadzieję, że to nie sen!”. Ten SMS uświadomił mi, że to się jednak naprawdę wydarzyło, więc mu odpisałem: „Trenerze, to nie sen, to rzeczywistość!”.

Podziękowałem mu, bo w dużej mierze właśnie jemu zawdzięczam ten sukces.

Zaczynał Pan karierę w Starcie Nowy Sącz, a ostatnie lata to występy w barwach AZS AKF Kraków.

W krakowskim klubie współpracuję z trenerem Januszem Żytką-Zebraćkim, dlatego ten medal to też jego ogromna zasługa. Wiosną trener bardzo mi pomógł w przygotowaniach do sezonu, podobnie jak inne osoby z klubu, bo trzeba było wiele rzeczy zorganizować. Otrzymałem bardzo duże wsparcie również od trenera przygotowania motorycznego Sławomira Lewalskiego oraz fizjologa Tomasza Cisonia. Sławek swoimi radami wyciągnął mnie z głębokiego dołu po kontuzji odcinka lędźwiowego kręgosłupa. Dzięki niemu mogłem przejść z treningu rehabilitacyjnego do wyczynowego i osiągnąć życiowy wynik.

CO W SPORCIE PISZCZY?

tekst: Krzysztof Kawa

* W ostatni weekend września Polska po raz pierwszy w historii gościła zawody Pucharu Świata we freestyle'u kajakowym. Na krakowskim torze Kolna zwycięstwo w kategorii K1 junior odniosła Maja Kawczyńska, a brąz w K1 kobiet wywalczyła Zofia Tuła. Siódme miejsce w tej konkurencji zajęła Krakowianka Agata Sobieraj-Jakubiec, która w C1 była tuż za podium. Tuż za podium w K1 mężczyzn był Krakowianin Bartosz Czauderna, ambasador zawodów.

W rozegranych tydzień wcześniej otwartych mistrzostwach Polski całe podium przeznaczone dla juniorów zajęli inni reprezentanci Krakowskiego Klubu Kajakowego: Piotr Szczeciński, Maciej

Majdan i Jewhen Sytyj, a srebrny medal w gronie junierek przypadł ich klubowej koleżance Katarzynie Popielak.

* W mistrzostwach Europy w slalomie kajakowym, które we wrześniu odbyły się we włoskiej Ivrei, Klaudia Zwolińska (KKK) wywalczyła trzy medale: złoty w K1, srebrny w time trialu do kayak crossu oraz brązowy w finale tej konkurencji.

* Na początku września Kraków zamienił się w krajową stolicę SUP. Zalew na Piaskach gościł uczestników VII Otwartych Mistrzostw Polski, które pokazały, że rywalizacja w pływaniu na desce na stojąco staje się coraz popularniejsza. W zawodach wystartowało blisko 80 osób z 12 klubów. Najlepszym zawodnikiem dwudniowej imprezy okazał się Mikołaj Majdan z Sopotkiego Klubu Żeglarskiego, który zwyciężył we wszystkich trzech konkurencjach seniorskich. Medale zdobywali także reprezen-

tanci klubu SUP Kultura Kraków – Maciej Bartos zajął drugie miejsce w sprincie i trzecie w wyścigu technicznym, a Paula Gawron wywalczyła brąz w sprincie.

* Światowa Federacja Amp Futbolu (WAFF) wybrała Kraków na gospodarza mistrzostw świata kobiet. Zawody odbędą się w dniach 5–12 września 2027 r. z udziałem 16 drużyn narodowych z całego globu, które łącznie rozegrają 48 spotkań.

Mecze odbędą się na stadionach Cracovii, Garbarni i Prądniczanki. – Kraków zrobił na nas ogromne wrażenie. Zobaczyliśmy nie tylko świetną infrastrukturę, ale przede wszystkim zaangażowanie ludzi, którzy stoją za tym projektem. To właśnie ta energia, gościnność i wiara w rozwój kobiecego ampfutbolu sprawiły, że Kraków jest według nas miejscem, które zasługuje na organizację tego turnieju – przyznała Ashley Reid, członkini komitetu WAFF.

W tym miejscu powinien pojawić się nowy felieton Michała Kozioła, ale od 2 października wiemy, że nie będzie już kolejnej opowieści o starym Krakowie snutej przez wybitnego znawcę jego dziejów. Straciliśmy bodaj najbardziej sumiennego ze wszystkich autorów publikujących przez lata na łamach miejskiego magazynu – choć felieton his-

toryczny zwykle znajdował się na jego końcowych stronach, to do skrzynki redakcyjnej zawsze przechodził jako pierwszy. Przez 18 lat Pan Michał ani razu nas nie zawiodł, zarówno pod względem rzetelności i terminowości, jak i doboru tematu – zawsze był on ciekawy, nierzadko zaskakujący, odświeżający w zakamarkach archiwów i bibliotek podczas godzin spędzonych na lekturze materiałów źródłowych. W felietonach przesiąkniętych na wskroś starym Krakowem ich autor nie tylko odwoływał się do ważnych wydarzeń historycznych i przybliżał kultowe miejsca, ale także sięgał po intrygujące wątki kryminalne czy obyczajowe. Robił to w swoim niepowtarzalnym stylu –

barwnie, szczegółowo, ze swadą i odrobiną humoru. A także przepiękną, niepowtarzalną, wysmakowaną polszczyzną. Właśnie to wszystko sprawiało, że Pan Michał miał swoich wiernych czytelników, którzy często lekturę **KRAKOWA.PL** rozpoczynali „od końca”.

Gdy proponował temat do kolejnego felietonu, zwykł mawiać: „Jak zapewne pani wie”, po czym następowało krótkie wprowadzenie do historii, o której – jak łatwo się domyślić – pozostała część redakcji miała dość mgliste pojęcie. Będzie nam tego bardzo brakowało.

redakcja **KRAKOWA.PL**

PRZYNALEŻNI, UCZESTNICY, OBCY*

tekst: Michał Kozioł

„Mam żonę w Krakowie i maszynę, i trzy dzieci. Chcę uczciwie pracować, a ci panowie z policyi mnie z domu wypędzają ciągiem i kazują w Ciężkowicach mieszkać, gdzie mnie nikt nie zna. Ja tam chyba z głodu pomrę. Taż ja krakowskie dziecko; trzydzieści lat w Krakowie mieszkam, a teraz mnie wysiupasowali!”

* Pierwszy felieton Michała Kozioła opublikowany w dwutygodniku miejskim **KRAKÓW.PL** w lutym 2008 r.

Słowa te padły na krakowskiej sali sądowej w styczniu 1901 r., kiedy to sąd powiatowy karny w Krakowie rozpatrywał sprawę pewnego rzemieślnika złapanego „na gorącym uczynku rewersyi”. Świadkiem w tej sprawie był agent policyjny Mojżesz Dunkelblum. To on złapał i aresztował oskarżonego. Jego też zeznania, złożone pod przysięgą służbową, doprowadziły do skazania podsądnego na dziesięć dni aresztu. Czym jednak zawinił ów rzemieślnik, że spotkała go taka kara? Otóż przebywał on w Krakowie, chociaż krakowska policja w drodze administracyjnej zakazała mu pobytu w mieście. Nie był on bowiem „przynależny do gminy” i musiał się liczyć z tym, że w razie popełnienia jakiegos wyrokowania zostanie z Krakowa usunięty. Z jakichś przyczyn uznano go za niepożądanego i wydano go z miasta. Ponieważ mimo to powrócił, został skazany przez sąd i osadzony w areszcie.

Współczesne prawo nie zna pojęcia „przynależności”. Obowiązująca definicja gminy stwierdza, iż jest to wspólnota samorządowa mieszkańców na odpowiednim terytorium. Jednak w praktyce większą wagę przywiązuje się do słowa „terytorium” niż do słów „wspólnota samorządowa mieszkańców”.

Kiedyś gminę rozumiano jako grupę ludzi. Nie musieli oni nawet miesz-

kać na terenie danej gminy, musieli być jednak do niej „przynależni”. „Przynależność” dziedziczyło się po rodzicach lub zyskiwało w drodze specjalnej uchwały rady gminnej. Warto podkreślić, że zgodnie z obowiązującym w monarchii habsburskiej prawem, w tym wypadku nie można się było odwołać od podjętej przez radnych decyzji. Teoretycznie nawet sam Najjaśniejszy Pan nie był w stanie interweniować, gdyby rada gminna uznała jakąś osobę za niegodną zaliczenia w poczet pełnoprawnych członków gminy. Rada, podejmując decyzję o nadaniu prawa przynależności, ustalała jednocześnie wysokość opłaty, jaką nowy Krakowianin musiał wnieść do kasy miejskiej. Opłata ta uzależniona była od zamożności kandydata na obywatela i wahała się od 20 do 200 koron. Zdarzały się precedensy, iż krakowska Rada Miejska przyznawała prawo przynależności cudzoziemcom. Z reguły byli to Polacy i Żydzi z zaboru rosyjskiego. W takim wypadku przynależność była warunkowa, gdyż otrzymujący ją musiał uzyskać obywatelstwo austriackie. Zdarzało się jednak, iż niektórzy nowi Krakowianie zaniebdywali dopełnienia tej formalności. Nie przeszkadzało im to żyć w mieście, a nawet piastować poważne funkcje. Tak było w wypadku pochodzącego z Królestwa przemys-

łowca nazwiskiem Marcin Jarra. Początkowo prowadził on w Krakowie filię warszawskiej firmy Norblin. Później założył własne, bardzo dobrze prosperujące przedsiębiorstwo. Jako poważny przemysłowiec, został wybrany do Rady Miejskiej. Już w czasie I wojny światowej okazało się nagle, iż de iure jest ciągle poddanym rosyjskim, a więc obywatelem wrogiego państwa. Problem jednak szybko rozwiązano. Marcin Jarra – jak odnotowano w aktach miejskich – 20 marca 1915 r. złożył stosowną przysięgę wiernopoddania, ucinając w ten sposób wszelkie wątpliwości w kwestii swojego obywatelstwa.

Przynależność nie tylko chroniła przed odszupasowaniem. Wyłącznie osoby przynależne do gminy mogły w przypadku zubożenia domagać się wsparcia z jej strony. Trudno się więc dziwić, iż krakowska Rada Miejska o wiele chętniej przyznawała przynależność osobom zamożnym, co do których nie zachodziła obawa, iż będą w przyszłości oczekiwać zapomogi lub miejsca w przytułku.

Drugą kategorią mieszkańców byli „uczestnicy”. Nazywano tak osoby, które nie mając przynależności, mieszkaly w Krakowie oraz były właścicielami położonej w mieście nieruchomości lub opłacały podatki z racji prowadzonej działalności

gospodarczej. „Uczestnikom” przysługiwało bierne i czynne prawo wyborcze w wyborach do Rady Miejskiej. Nie mogli jednak w wypadku zubożenia oczekiwać wsparcia ze strony gminy.

Ostatnią kategorią mieszkańców byli „obcy”. Nieprzynależni do krakowskiej gminy, niemający nieruchomości ani nieprowadzący działalności gospodarczej, musieli się liczyć z możliwością usunięcia z miasta jako osoby niepożądane. Rzecz jasna, po takie drastyczne środki sięgano wyjątkowo. Nieszcześnie rękodzielnik rodem z Ciężkowic musiał w jakiś sposób narażać się krakowskiej policji, skoro został usunięty z Krakowa. Choć, jak twierdził, posiadał maszynę – niestety nie wiemy jaką – nie został zaliczony do „uczestników”, lecz nadal był „obcym”. Każdy „obcy” musiał także pamiętać, iż może zostać oskarżony o włóczęgostwo. Mogło to mieć przykre konsekwencje.

Przepisy prawne wyraźnie stwierdzały, że „jest obowiązkiem władz administracyjnych i policyjnych, zwierzchności gmin i organów bezpieczeństwa przetrzymywać włóczęgów. W tym celu [...] zarządzone być mogą obławy, które są albo ogólne krajowe (powiatowe), albo w pojedynczej tylko gminie się odbywające [...] do przedsięwzięcia

takiej obławy urzędnicy i zwierzchności gminne i inni, tudzież inne osoby, na które się spuścić można, użyte być mają. Te osoby przeszkadzają najdokładniej – zszedłszy się przed wschodem słońca przed domem naczelnika gminy lub w innym wyznaczonym miejscu pod przewodnictwem urzędnika – najsamprzód w miejscu samem wszystkie domy, piwnice, strychy, stodoły i inne podejrzane kryjówki, a potem rozejdą się po różnych bezdrożach, gajach, lasach, wizytując po mniejszych wsiach, a po odległych cegielniach, gospodach, szynkowniach, szataśach itd., aby się w końcu na pewnym oznaczonym miejscu razem zejsć. Na to miejsce wszystkie przytrzymane podejrzane osoby przyprowadzone być mają, skąd do właściwej władzy odesłane zostaną”. Nie tylko przy obławach, lecz także przy innych sposobnościach „zwierzchności gminne na wataśających się bez zatrudnienia żołnierzy wysłużonych, żebraków, próżniaków, służących, kramarzy bez upoważnienia, rzemieślników bez ważnych książeczek roboczych, a szczególnie na targach, jarmarkach i odpustach, gdzie takie włóczęgi po największej części się znajdują – baczne mają mieć oko i zarządzać niespodziane wizytacje po drogach, gościńcach, około przewozów i po

innych podejrzanych domach i miejscach.

Osoby przy obławach przytrzymane być mają protokolarnie pytane:

- o miejsce urodzenia,
- skąd przybywają,
- gdzie się w ostatnich dniach zatrzymywały, żebrały i przytułek znalazły,
- czyli nie były już karane albo wydalone itd.

Włóczęgi, którzy nie podają miejsca urodzenia, którzy fałszywie podają miejsce pochodzenia, mogą być zagnieni do szczyrych zeznań przez post. Jeżeli przytrzymani winni byli zbrodni lub o takową podejrzani, sądowi wydani być mają. W ogólności przytrzymani w przeciągu dni 3 na miejsce przeznaczenia odesłani być mają”.

Włóczędzy, a takich w habsburskiej monarchii nie brakowało, mieli własne określenia na opisane wyżej urzędowe czynności. Nielegalny pobyt w mieście nazywali „klinem”. Konsekwencją „klina” mogło być „kółko” lub – jak mawiano we Lwowie – „koleso”, czyli odesłanie do miejsca przynależności. Jeżeli zatrzymany miał na sumieniu coś więcej niż nielegalny pobyt w mieście, musiał się liczyć z zamknięciem w „Domku loretańskim”. Tak pieszczotliwie nazywano sławne więzienie w Wiśniczu.

PRZETARG NA SPRZEDAŻ NIERUCHOMOŚCI

Prezydent Miasta Krakowa ogłosił przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż udziałów w nieruchomościach stanowiących własność Gminy Miejskiej Kraków. Pełna treść ogłoszenia o przetargu, zawierająca szczegółowy opis nieruchomości, zamieszczona jest na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Miasta Krakowa (www.bip.krakow.pl) w zakładce: Finanse i mienie / Majątek Gminy / Nieruchomości Miasta Krakowa / Przetargi na nieruchomości.

Oznaczenie nieruchomości	Wysokość przysługującego Gminie Miejskiej Kraków udziału w nieruchomości	Cena wywoławcza	Wadium
rejon ul. Prądnickiej dz. 17/1, dz. 17/2 obręb K-44 Krowodrza pow. łączna 0,0546 ha	udział 1/2	436 000,00 zł	43 600,00 zł
rejon ul. Łagiewnickiej dz. 169/16 obręb P-30 Podgórze pow. 0,0216 ha	udział 2/6	42 400,00 zł	4500,00 zł

Szczegółowe informacje odnośnie do nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży w trybie przetargu można uzyskać w Wydziale Skarbu Miasta przy ul. Kasprowicza 29 w godzinach pracy urzędu (tel. 12 616-65-45 i 12 616-98-08) oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Miasta Krakowa.

 Kraków

Niepodległa łączy Kraków

**11
LISTOPADA
2026**

w godz.

**10.30
–14.30**

Przejazd Tramwajem Patriotycznym

w stałym cyklu: Dunajewskiego, przystanek Teatr Bagatela – Filharmonia – Plac Wszystkich Świętych – Poczta Główna – Teatr Słowackiego – Pawia – Dworzec Towarowy – Długa – Dunajewskiego
szczegóły trasy dostępne na stronie patriotycznykrakow.pl

godz.

11.11

Krakowski Bieg Niepodległości

Start: Bulwar Czerwieński, meta: Bulwar Inflancki
krakowskibiegniepodleglosci.pl

godz.

13.00

X Ogólnopolskie Śpiewanie Biało-Czerwonych Przebojów z RMF FM

Rynek Główny, scena przy Wieży Ratuszowej
Goście specjálni i szczegóły na
rmf.fm, krakow.pl

godz.

13.00

Marsz Niepodległej Muzyki koncert w ramach Sacrum Profanum
Plac im. ojca Adama Studzińskiego – ulica Grodzka – Rynek Główny
sacrumprofanum.com/program

godz.

17.00

97. Krakowska Lekcja Śpiewania „Radosna Niepodległości”

Rynek Główny, scena przy Wieży Ratuszowej
ckpodgorza.pl

WSPÓŁORGANIZATORZY:

RMF

kbf:

**CENTRUM
KULTURY
PODGÓRZA**

CMI
CENTRUM MŁODZIEŻY
W KRAKOWIE

**KRAKOWSKI
BIEG
NIEPODLEGŁOŚCI**